

Cyngor Sir Ceredigion

ADRODDIAD I'R:	Pwyllgor Iaith
DYDDIAD:	17 Mai 2021
LLEOLIAD:	O bell trwy fideo-gynhadledd
TEITL:	Adroddiad Monitro Blynyddol Safonau'r Gymraeg 2020-21

PWRPAS YR ADRODDIAD: Cyflwyno at sylw aelodau Pwyllgor Iaith Gymraeg, Adroddiad Monitro Safonau'r Gymraeg 2020-21, sy'n amlinellu cynnydd wrth weithredu gofynion Safonau'r Gymraeg. Yn unol a Safon 158 mae'n ofynnol cyhoeddi'r adroddiad erbyn 30 Mehefin 2021.

Cefndir

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn sefydlu fframwaith gyfreithiol i osod dyletswydd ar Gyngor Sir Ceredigion, i gydymffurfio â Safonau yn ymwneud â'r Iaith Gymraeg. Mae'n ofynnol i'r Cyngor gyhoeddi adroddiad blynyddol at sylw Comisiynydd y Gymraeg yn amlinellu cynnydd, mae'r adroddiad amgaeedig yn canolbwyntio ar y cyfnod 1 Ebrill 2020 - 31 Mawrth 2021.

Mae 5 Prif Safon gyda chyfanswm o **167** is-safonau wedi'u gosod ar Gyngor Sir Ceredigion, gyda'r dyddiad gweithredu cyntaf 30 Fawrth 2016. Mae rhestr lawn y Safonau mae gofyn i Gyngor Sir Ceredigion gydymffurfio â nhw ar gael ar wefan gorfforaethol y Cyngor, ac ar Cardinet ar gyfer aelodau staff.

Mae'r adroddiad yn nodi y camau gweithredu sydd wedi'u cymryd er mwyn cydymffurfio gyda gofynion y Safonau, ac wedi'i drefnu o dan y 5 maes gweithredu canlynol:

- **Safonau Cyflenwi Gwasanaethau**
- **Safonau Llundio Polisi**
- **Safonau Gweithredu Mewnol**
- **Safonau Hybu**
- **Safonau Cadw cofnodion.**

1. Prif Gyflawniadau

Ceir manylion pellach yn yr Adroddiad Blynyddol, ond dyma rhai o'r Prif Gyflwyniadau yn ystod 2020-21:

- Aroesi, gan addasu'r gyflym i argyfwng y Coronafeirws, trwy ddatblygiadau technolegol gan greu dulliau cyfathrebu dwy-ieithog effeithiol
- Hyrwyddo ymwybyddiaeth o wasanaethau Cymraeg trwy Clic gan greu canllawiau Safonau'r Gymraeg, a chynhyrchu posteri digidol sy'n procio'r cof o ran gofynion y Safonau
- Paratoi adroddiad 'Cyfleoedd i Ddefnyddio'r Gymraeg yn Ystod y Cyfnod Clo' trwy gydweithrediad y Fforwm Dyfodol Dwyieithog
- Cyhoeddi dogfen 'Terminoleg Cofid'

- Nifer fawr o ddatganiadau i'r wasg, negeseuon cyfryngau cymdeithasol, baneri, posteri ayb dwy-ieithog yn hysbysu'r cyhoedd ynghylch y pandemig
- Gweithgareddau rhithiol gan gynnwys Diwrnod Shwmae, Dydd Gŵyl Dewi a Diwrnod Hawliau'r Gymraeg
- Dathlu llwyddiant yng Ngwobrau Cymraeg Gwaith y Ganolfan Genedlaethol

2. **Dangosyddion Perfformiad**

Yn rhan o'r Adroddiad Monitro, mae Comisiynydd y Gymraeg yn disgwyl bod y Cyngor yn medru darparu tystiolaeth gyferbyn a'r dangosydd perfformiad fel a ganlyn:

<p>Sgiliau iaith Staff</p> <p>Nifer y staff sydd a sgiliau yn y Gymraeg, fesul lefel ALTE, yn ystod y flwyddyn dan sylw.</p> <p>Mae gallu Swyddogion y Cyngor i siarad y Gymraeg ar lafar fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae 33% (668) o staff y Cyngor yn medru siarad Cymraeg yn rhugl (ALTE Lefel 5); fodd bynnag mae eu gallu i ysgrifennu Cymraeg yn rhugl yn disgyn i 25% (509). • Mae 62% o staff y Cyngor gyda'r gallu i sgwrsio ar lafar yn Gymraeg, sef staff sydd wedi hunanasesu eu sgiliau iaith rhwng lefelau 3 a 5 • Mae 4% o'r gweithle heb sgiliau iaith Gymraeg o gwbl
<p>Recriwtio i Swyddi Gwag</p> <p>Nifer y swyddi a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn sy'n gofyn am sgiliau iaith Gymraeg, ac a gategoreiddiwyd gyda'g lefelau ALTE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hysbysebwyd 286 o swyddi newydd neu wag yn ystod y flwyddyn. • Mae 50% o'r swyddi yn cael eu hysbysebu yn ALTE 3, nid o reidrwydd gyda sgiliau rhugl ond yn medru cynnal sgwrs o ddydd i ddydd yn Gymraeg. • Mae oddeutu 15% o'r swyddi sy'n cael eu hysbysebu ar lefel 5, sef gofyniad rhuglder yn y Gymraeg. • Yn ychwanegol eleni, fe fesurwyd nifer yr ymgeiswyr sy'n gofyn am gael cyfweiliad trwy gyfrwng y Gymraeg, ac fe nodwyd fod y ffigwr hwn oddeutu 18%.
<p>Hyfforddiant Dysgu neu Wella Sgiliau iaith</p> <p>Nifer yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi naill ai i ddysgu neu wella eu sgiliau iaith Gymraeg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae 70 o aelodau staff yn mynychu cyrsiau dysgu Cymraeg rhithiol ar hyn o bryd: sef 12 yn mynychu Cwrs Mynediad i'r Gymraeg, 31 yn mynychu Cwrs Sylfaen, 12 yn mynychu Cwrs Canolradd a 15 yn mynychu Cwrs Uwch • Mae 9 aelod o staff wedi mynychu cwrs Gwella Sgiliau Cyfathrebu Ysgrifenedig Cymraeg • Mae 11 aelod o staff wedi mynychu Hyfforddiant Ymwybyddiaeth Iaith a Safonau'r Gymraeg • Mae cyfanswm o 1896 o staff y Cyngor wedi cwblhau rhaglen e-ddysgu Ymwybyddiaeth iaith ers ei lansiad, gyda 476 o'r rhaid wedi'i gwblhau yn ystod y 12 mis diwethaf • Mae 143 aelod o staff wedi cwblhau Rhaglen Anwytho'r Cyngor sy'n cynnwys elfen o ymwybyddiaeth iaith.
<p>Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg</p> <p>Nifer y staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant a gynigiwyd gan y Cyngor yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 109 wedi mynychu Hyfforddiant Gweithdrefau Diogelu cyfrwng Cymraeg

- 31 wedi mynychu Hyfforddiant Diogelu ac Amddiffyn Plant lefel 2 cyfrwng Cymraeg
- 7 wedi mynychu Hyfforddiant Cyflwyniad i Microsoft Teams cyfrwng Cymraeg. Gohiriwyd nifer o sesiynau hyfforddiant oherwydd y pandemig, gan gynnwys sesiynau wyneb i wyneb a gaiff ei adlewyrchu yn y ffigyrau uchod, fodd bynnag mae nifer sylweddol o staff wedi cwblhau hyfforddiant e-ddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg yn ystod y flwyddyn.

Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd

Nifer y cwynion a dderbyniwyd sy'n Gysylltiedig â'r Iaith Gymraeg

Yn ystod y cyfnod adrodd, ni dderbyniwyd unrhyw gwyn yn uniongyrchol, fodd bynnag derbyniwyd 1 cwyn trwy sylw Comisiynydd y Gymraeg yn ymwneud a gohebiaeth awtomatig uniaith Saesneg i wasanaeth ar-lein, a gofynnwyd i'r Cyngor weithredu ymhellach er mwyn sicrhau cydymffurfiaid.

3. Blaenoriaethau ar gyfer 2020/21

Dyma restru rhai o'r blaenoriaethau:

- Datblygu cynllun ar gyfer adnewyddu tudalennau 'Iaith ar Waith' ar fewnwyd y Cyngor, a datblygu deunydd cymorth i gynorthwyo staff i ddefnyddio'r Gymraeg.
- Cyflwyno cynllun sy'n argymhell gwelliannau i gyflawni gofynion y Safonau Gweithredu - defnyddio'r Gymraeg yn fewnol â hyrwyddo'r cysyniad o weithle dwyieithog
- Cydlynu a chefnogi gweithredoedd Strategaeth Iaith Ceredigion, a datblygu cynllun i asesu effaith gweithredu'r Strategaeth ar sefyllfa'r Gymraeg yng Ngheredigion
- Cydlynu grŵp prosiect i ddatblygu 'Pecyn Croeso' mewn ymgais i geisio cymhathu mewnfudwyr gwaith yn deillio o Fforwm Dyfodol Dwyieithog
- Prosiect hyrwyddo ymwybyddiaeth o ddiwylliant a Chymreictod mewn cartrefi preswyl
- Adolygu gofynion Safonau Polisi, er mwyn sicrhau bod defnydd y Gymraeg yn rhan o gynlluniau gweithredu holl wasanaethau'r Cyngor, ynghyd ag adnabod cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn unrhyw benderfyniadau polisi

Argymhellion

- Derbyn Adroddiad Monitro Blynyddol Safonau'r Gymraeg Cyngor Sir Ceredigion (2020-21)
- Cymeradwyo bod yr adroddiad llawn yn cael ei gyflwyno i Gabinet y Cyngor ar gyfer ei gymeradwyo a chyhoeddi ar wefan corfforaethol y Cyngor.

Enw Cyswllt: Carys Lewis Morgan (gyda chefnogaeth Nia Jones)

Swydd: Swyddog Polisi Iaith Gymraeg

Dyddiad yr Adroddiad: 10.05.2021

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

**Adroddiad Monitro Blynyddol
Safonau'r Gymraeg**

Ebrill 2020 – Mawrth 2021

Cymraeg

Awdur: Carys Lewis Morgan, Gwasanaethau Democraidd

Dyddiad Cyhoeddi:

Pwyllgor Iaith: 17/05/2021

Cymeradwywyd gan y Cabinet: 15/06/2021

Mae'r adroddiad hwn ar gael yn Gymraeg a Saesneg.
Gallwn ddarparu'r adroddiad hwn mewn fformatau eraill ar gais. Cysylltwch â'r
Swyddog Polisi Iaith fel y nodir isod os gwelwch yn dda:

Carys Lewis Morgan
Swyddog Polisi Iaith Gymraeg / Welsh Language Policy Officer

Cyngor Sir Ceredigion County Council
Neuadd Cyngor Ceredigion
Penmorfa
Aberaeron
SA46 0PA

E bost: carys.morgan@ceredigion.gov.uk

DRAFT

Mynegai

Adran 1: Cyd-destun yr adroddiad

Adran 2 Crynodeb Gweithredol

Adran 3: Trefniadau ar gyfer Cydymffurfio

- Safonau Darparu Gwasanaeth
- Safonau Llunio Polisi
- Safonau Gweithredu
- Safonau Hybu

Adran 4: Asesiad o Gydymffurfio

- Safonau Cadw Cofnodion

Adran 5: Casgliadau

Atodiadau

DRAFT

ADRAN 1: Cyd-destun

Mae Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 yn sefydlu fframwaith gyfreithiol i osod dyletswydd ar Gyngor Sir Ceredigion, ymhlith sefydliadau eraill, i gydymffurfio â Safonau yn ymwneud â'r iaith Gymraeg. Pwrpas y Safonau yw:

- Rhoi mwy o eglurder i sefydliadau ar eu dyletswyddau am yr iaith Gymraeg
- Rhoi mwy o eglurder i siaradwyr Cymraeg am y gwasanaethau y gallant ddisgwyl eu cael yn Gymraeg
- Sicrhau mwy o gysondeb o wasanaethau Cymraeg a gwella eu hansawdd

Mae dyletswydd ar Gyngor Sir Ceredigion sy'n deillio o ofynion Safonau'r Gymraeg, sy'n golygu:

- na ddylai'r Cyngor drin yr iaith Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg
- bod angen i'r Cyngor hybu a hwyluso'r defnydd o'r iaith Gymraeg, gan ei gwneud yn haws i bobl ddefnyddio eu sgiliau iaith Gymraeg yn eu bywyd bod dydd.

Mae 5 Prif Safon gyda chyfanswm o **167** is-safonau wedi'u gosod ar Gyngor Sir Ceredigion drwy Hysbysiad Cydymffurfio, gyda'r dyddiad gweithredu cyntaf 30 Fawrth 2016. Mae rhestr lawn y Safonau mae gofyn i Gyngor Sir Ceredigion gydymffurfio â nhw ar gael ar wefan gorfforaethol y Cyngor; dyma'r ddolen ar ein gwefan:

<http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/strategaethau-cynllunio-a-pholisiau/iaith-gymraeg/>

Cydnabyddir bod y broses o weithredu'r Safonau yn un parhaus, gyda'r nod o sicrhau bod y gofynion yn cael eu prif llofnodi'n naturiol i waith y Cyngor, a bod gwasanaethau Cymraeg ar gael yn ddiogel. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i barhau i gyflawni gwelliannau, ac i weithredu er mwyn gwneud yn siŵr ei fod yn cyrraedd gofynion Safonau'r Gymraeg yn llawn.

Pwrpas yr Adroddiad

Dyma'r bumed blwyddyn lawn o roi Safonau'r Gymraeg ar waith yn unol â Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Mae'n ofynnol bod yr Adroddiad Blynyddol hwn yn cael ei gyhoeddi erbyn 30 Mehefin, yn unol â Safonau 158 a 164. Mae'r Adroddiad yn nodi sut mae'r Cyngor wedi cydymffurfio a'r dosbarth o Safonau fel a ganlyn:

- Safonau Darparu Gwasanaethau
- Safonau Llundain Polisi
- Safonau Gweithredu Mewnol
- Safonau Hybu
- Safonau Cadw Cofnodion.

Mae'r adroddiad hefyd yn cyflwyno data ar y dangosyddion perfformiad gofynnol, hynny yw:

Sgiliau iaith Staff : Nifer y staff sydd a sgiliau yn y Gymraeg, fesul lefel ALTE, yn ystod y flwyddyn dan sylw
Recriwtio i Swyddi Gwag: Nifer y swyddi a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn sy'n gofyn am sgiliau iaith Gymraeg, ac a gategoreiddiwyd gyda'g lefelau ALTE
Hyfforddiant Dysgu neu Wella Sgiliau iaith: Nifer yr aelodau staff a fynychodd gysiau hyfforddi naill ai i ddysgu neu wella eu sgiliau iaith Gymraeg
Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg: Nifer y staff a fynychodd gysiau hyfforddiant a gynigiwyd gan y Cyngor yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn.
Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd: Nifer y cwynion a dderbyniwyd sy'n Gysylltiedig â'r iaith Gymraeg

Trefniadau Goruchwylio Cydymffurfiaeth

Casglwyd y wybodaeth sy'n cael ei chynnwys yn yr adroddiad hwn o ganlyniad i'r monitro parhaus y mae'r Cyngor yn ei gynnal ar ei Wasanaethau.

Mae cyfrifoldeb strategol am yr Iaith Gymraeg gyda'r Gwasanaeth Democrataidd. Y Swyddog Arweiniol Corfforaethol yw Lowri Edwards, a'r Aelod Arweiniol Gwleidyddol yw Arweinydd y Cyngor, Y Cynghorydd Ellen ap Gwynn. Mae'r gwaith o ymdrin yn weithredol â materion y Gymraeg o ddydd i ddydd yn gyfrifoldeb y Swyddog Polisi Iaith Gymraeg, Carys Lewis Morgan. Caiff Adroddiad Monitro Safonau'r Gymraeg ei graffu gan Aelodau'r Pwyllgor Iaith, a fydd yn argymhell cynigion i Gabinet y Cyngor. Bydd yr adroddiad yn cael ei gyhoeddi ar Wefan y Cyngor, at hyn bydd yr adroddiad yn cael ei gynnwys fel rhan o Agenda'r Grŵp Arweiniol.

Pwyllgor Iaith:

Mae'r pwyllgor yn darparu cyfeiriad gwleidyddol ar gyfer hybu a hwyluso'r Iaith Gymraeg yng Ngheredigion, ac i gefnogi ei ymdrechion i wella defnydd o'r Gymraeg drwy'r sefydliad. Mae'r Pwyllgor yn cynnwys 6 Aelod Etholedig sy'n cynrychioli'r pleidiau gwleidyddol, ac mae'r Cynghorydd Ellen ap Gwynn, Arweinydd y Cyngor yn gyfrifol am gadeirio'r Pwyllgor. Gall y Pwyllgor fynnu bod unrhyw aelod neu swyddog o'r Cyngor yn bresennol i ateb cwestiynau a gall hefyd wahodd personau eraill i fynychu cyfarfodydd y Pwyllgor. Mae'r pwyllgor yn cwrdd yn chwarterol. Yn ogystal â chydymffurfiaeth gyda'r Safonau, mae'r pwyllgor yn derbyn adroddiadau ar y Fframwaith Strategol Mwy Na Geiriau, Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg, gweithredoedd Cered a Theatr Felin-fach wrth hybu a hwyluso'r Gymraeg. Mae'r Pwyllgor hwn, yn argymhell cynigion i Gabinet y Cyngor.

Fforwm Dyfodol Dwyieithog:

Mae Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion wedi'i sefydlu er mwyn cefnogi'r gwaith i gyflawni Strategaeth Iaith Ceredigion. Mae Strategaeth Iaith Ceredigion yn amlinellu sut bydd gwasanaethau'r Cyngor ynghyd â sefydliadau partner yn cyd-weithio er mwyn hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach ar draws y Sir. Mae'r fforwm hefyd yn caniatáu trafodaeth gynhwysol am fuddiannau'r Gymraeg, yn fforwm sy'n hwyluso camau i rannu gwybodaeth ac arfer da, ac sy'n meithrin cydweithredu er budd y Gymraeg. Mae'r aelodaeth yn cynnwys sefydliadau partner Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Ceredigion yn ogystal ag ystod o sefydliadau ar draws y Sir, sydd wedi ymrwymo i'r weledigaeth ar gyfer Ceredigion gwirioneddol ddwyieithog. Caiff y Fforwm ei gadeirio gan y Cynghorydd Ellen ap Gwynn, Arweinydd y Cyngor. Yn y cyfnod gweithredu nesaf, mae'n fwriad sefydlu ffrydiau gwaith, hyn er mwyn trefnu grwpiau llai sy'n medru mynd i'r afael gyda'r 3 Nod Strategol sydd wedi'u hadnabod yn Strategaeth Iaith Ceredigion 2018-23.

Hunanreoleiddio

Yn ei Adroddiad Sicrwydd 'Cau'r Bwlch' mae Comisiynydd y Gymraeg yn gosod disgwyliad ar y Cyngor i hunanreoleiddio ei berfformiad yn erbyn gofyniad Safonau'r Gymraeg. Unwaith yn rhagor, yn dilyn cydsyniad gan y Grŵp Arweiniol, fe wnaethom gynnal adolygiad ynghylch detholiad o Safonau sy'n ymwneud â darparu gwasanaeth, yn ogystal â rhai o'r Safonau Gweithredu sy'n ymwneud â gweinyddiaeth fewnol. Gofynnwyd i bob Swyddog Arweiniol Corfforaethol sgorio eu gwasanaethau gyferbyn ag agweddau o'r Safonau Iaith, er mwyn ceisio mesur cydymffurfiaeth gyfredol. Y prif ganfyddiad oedd, bod y Cyngor yn perfformio yn eithaf da gyferbyn gofynion y Safonau hynny sy'n ymwneud â darparu gwasanaethau sylfaenol, hynny yw gall defnyddwyr fod yn hyderus o gael gwasanaethau dros y ffôn, gwasanaethau ysgrifenedig, a gwasanaethau y gellir eu cynllunio ar eu cyfer yn Gymraeg.

Mae defnyddiwr yn llai tebygol o allu cael gwasanaethau mwy personol neu wasanaeth wyneb yn wyneb yn y Gymraeg. Mae'r canfyddiad hwn yn unol â chanfyddiadau cenedlaethol sydd wedi'i gasglu gan Gomisiynydd y Gymraeg: Adroddiad Sicrwydd 'Cau'r Bwlch'.

Yn dilyn yr ymarfer mesur perfformiad, bu'n gyfle da i gynnal adolygiad trylwyr ynghylch ein sefyllfa gyfredol gyferbyn gofynion Safonau'r Gymraeg. Ers i'r Cyngor dderbyn yr Hysbysiad Cydymffurfio Safonau'r Gymraeg yn 2016, mae swyddfa Comisiynydd y Gymraeg wedi cyhoeddi nifer fawr o ganllawiau ynghyd â Chod Ymarfer, sy'n dehongli rhai o'r safonau, yn darparu rhagor o fanylder a chynghorion parthed cyflawni gofynion y Safonau. Rydym wedi mynd ati i lunio papur trafod ynghyd â chynllun gweithredu drafft, er mwyn pennu cyfeiriad strategol y Cyngor yn y blynyddoedd sydd i ddod, wrth weithredu ymhellach gofynion Safonau'r Gymraeg. Byddwn yn cynnal trafodaethau yn fewnol ar y cynllun gweithredu yn y cyfnod nesaf. Bydd y gwaith hwn hefyd yn plethu gyda'r saith nod strategol mae'r Cyngor eisoes wedi ymrwymo iddo drwy ei Ddatganiad Polisi Iaith Gymraeg, a gafodd ei gyhoeddi ym mis Rhagfyr 2017. Mae dolen at y Datganiad Polisi hwnnw isod:

<http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/strategaethau-cynllunio-a-pholisiau/iaith-gymraeg/datganiad-polisi-a-hawliau-defnyddior-gymraeg/>

Adran 2: Crynodeb Gweithredol

Mae'r flwyddyn hon wedi bod yn flwyddyn o ymateb i ddigwydiadau, wrth i argyfwng digynsail y Coronofeirws, Cofid 19 effeithio ar ein holl weithgaredd. Ond mae hefyd wedi bod yn flwyddyn o arloesedd, wrth i'r Cyngor orfod addasu yn gyflym, a thrwy hynny achub ar nifer o gyfleoedd newydd. Erbyn 23ain o Fawrth 2020 roedd y sefydliad i gyd yn gweithio o gartref; roedd uwch dîm rheoli wedi ei sefydlu, a hynny i wneud penderfyniadau amser real ynghyd â sicrhau bod gan y Cyngor dulliau cyfathrebu effeithiol. Mae'r Cyngor wedi gwneud newidiadau syfrdanol gan ddefnyddio technoleg at bwrpas darparu gwasanaethau; at hyn mae MS Teams wedi ei gyflwyno ar draws y sefydliad er mwyn sicrhau bod cyfathrebu mewnol effeithlon yn parhau. Drwy ddarganfod dulliau amgen o ddarparu gwasanaethau mae'r Cyngor wedi llwyddo i gyflawni mwyafrif ei weithgareddau hanfodol i gwsmeriaid, yn ddiogel, yn y ffordd newydd hon o weithio.

Yn ystod yr argyfwng mae Cyngor Sir Ceredigion yn cydnabod na fu erioed adeg mor bwysig i siaradwyr Cymraeg gael derbyn gwasanaethau yn eu mamiaith; wrth ystyried yr ymbellhau cymdeithasol, y diffyg cyswllt wyneb yn wyneb a'r effaith a gaiff hynny ar iechyd a llesiant personau. Mewn sefyllfa o'r fath mae medru cyfathrebu yn eich iaith naturiol yn ysgogi teimladau cyfarwydd o berthyn ac yn eich cynnal ar adegau tywyll. Felly, yn ystod y cyfnod clo, mae Gwasanaeth Gofal Cwsmer Clic wedi gweithredu fel un pwynt mynediad i wasanaethau'r Cyngor, naill ai dros y ffôn neu'n ddigidol; ac fe gaiff ddefnyddwyr gwasanaeth y dewis i gysylltu gyda'r Cyngor yn y Gymraeg neu'r Saesneg. At hyn rydym wedi bod yn hyrwyddo ymwybyddiaeth o wasanaethau Cymraeg mae'r Cyngor yn eu cynnig a rhoi gwybod i drigolion am eu hawliau i dderbyn gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg.

Fodd bynnag, mae'n ofid bod yr encilio cyhoeddus, a'r diffyg cymdeithasu diwylliannol yn cael effaith ar ein defnydd o'r iaith Gymraeg ar draws y Sir. Mae'n bosib iawn na fydd nifer fawr o bersonau yn gweld, clywed nac yn siarad Cymraeg am gyfnodau hir, ac fe all hyn gael effaith niweidiol ar yr iaith Gymraeg. Rydym yn bryderus y gallai'r pandemig arafu ein cynlluniau, ac ar ein gallu i gyrraedd nod Strategaeth Iaith Ceredigion. Mae hyn yn ategu'r pryder yn genedlaethol, dywedodd Aled Roberts, Comisiynydd y Gymraeg "Mae'r argyfwng wedi cael effaith pellgyrhaeddol ar yr iaith. .. Dwi'n poeni y gallai'r pandemig gael effaith ar y nod o gyrraedd miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn y flwyddyn 2050"

Dogfen Terminoleg Covid. Ar gais sawl gwasanaeth o fewn y Cyngor ynghyd â sefydliadau unigol, aethpwyd ati i gasglu ynghyd rhai o'r termau newydd sydd wedi'u bathu yn ystod cyfnod Coronafeirws, a'u dwyn ynghyd mewn un dogfen. Mae cyfnod y pandemig wedi bod yn gyfnod o newid arferion, ac yn anochel wrth gyfathrebu negeseuon a chyfarwyddyd allweddol, mae geiriau newydd wedi cael eu bathu a'u safoni yn rhan o iaith bob dydd, ac mae'r geiriau hyn

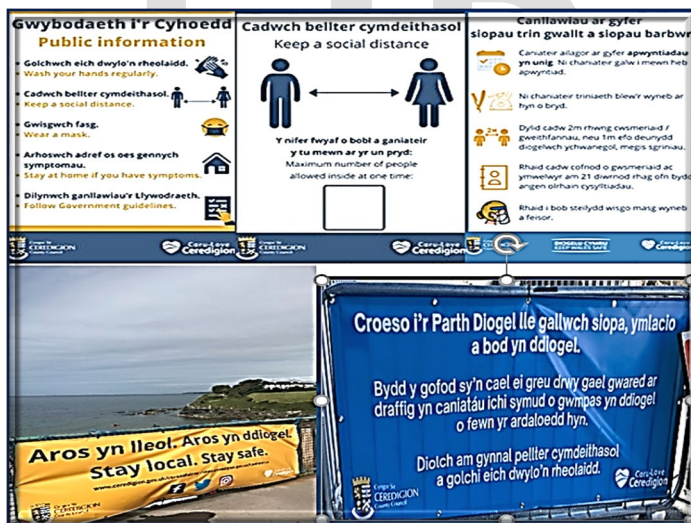
yr un mor bwysig yn y Gymraeg wrth gyfathrebu negeseuon allweddol. Cafodd y ddogfen gryn dipyn o sylw ar y cyfryngau gan hyd yn oed gyrraedd y wasg yn Lloegr. Y nod yw bod y ddogfen ar gael yn gyhoeddus oddi ar wefan y Cyngor, fel bod Swyddogion y Cyngor ac swyddogion o sefydliadau eraill, gan

gynnwys trigolion y Sir yn medru gwneud defnydd o'r ddogfen, gan sicrhau fod y geirfa newydd yr un mor hwylus yn y Gymraeg ac yn y Saesneg. Gellir chwilio o'r Gymraeg i'r Saesneg, neu o'r Saesneg i'r Gymraeg. Mae dolen at y ddogfen isod:

<http://www.ceredigion.gov.uk/media/7295/terminoleg-covid-19-cymraeg-saesneg.pdf>

Gwasanaeth Y Wasg

Mae **160** o ddatganiadau i'r wasg dwyieithog yn ymwneud â'r pandemig coronafeirws wedi eu rhannu o fewn y flwyddyn.

At hyn mae oddeutu 10 o faneri gwahanol wedi cael eu creu'n ddwyieithog ar gyfer eu gosod mewn trefi ar draws y Sir, sy'n rhoi gwybod i'r cyhoedd ynghylch y rheolau. Mae nifer helaeth o bosteri dwyieithog wedi'u creu ar gyfer busnesau er mwyn eu cynorthwyo i ddelio gyda'r argyfwng.

Rydym wedi bod yn defnyddio digwyddiadau nodedig yn ystod y flwyddyn i godi ymwybydiaeth.

Diwrnod Shwmae 2020

Yn ogystal â rhoi gwybod am y dulliau eang sydd ar gael ar gyfer dysgu Cymraeg ac annog eu defnydd; fe wnaethom gynnal cystadleuaeth ffotograffiaeth, yn gofyn i aelodau staff a'r cyhoedd greu y gair Shwmae allan unrhyw ddeunydd o'u dewis, gan ddanfôn llun o'r campwaith at ein sylw. Cafwyd nifer o geisiadau creadigol dros ben, ac oherwydd hyn fe wnaeth gwasanaeth Cardi iaith greu fideo er mwyn arddangos ceisiadau'r buddugwyr.

Dydd Gŵyl Dewi 2021

Ar ddydd Gŵyl Dewi fe wnaethom lansio fideo sy'n rhoi gwybod pam bod trigolion Ceredigion yn dymuno siarad Cymraeg wrth gysylltu gyda'r Cyngor. At hyn fe wnaethom lansio sialens i godi hwyliau trigolion Ceredigion; sef annog cymaint o bobl â phosibl i wneud fideo ohonynt eu hunain i'w roi ar y cyfryngau cymdeithasol yn taflu cenhinen, ei thafu yn bell, yn uchel, yn gyflym neu mewn unrhyw ffordd ddigri.

Ymgyrch 'Mae gen i hawl'

Ar y 7fed o Ragfyr 2020, bu sefydliadau cyhoeddus ar draws Cymru am yr ail flwyddyn yn olynol yn gweithio gyda Chomisiynydd y Gymraeg i gynnal 'Diwrnod Hawliau'r Gymraeg'. Diwrnod yw hwn i ddathlu'r gwasanaethau Cymraeg mae sefydliadau'n eu cynnig, a'r hawliau sydd gan bobl i ddefnyddio'r Gymraeg wrth ddelio gyda nhw. Roedd yn gyfle i hyrwyddo gwasanaethau Cymraeg ac i geisio cynyddu'r nifer sy'n dewis eu defnyddio. Dewiswyd y dyddiad er mwyn nodi'r dyddiad y cafodd y ddeddfwriaeth iaith ei phasio gan y Cynulliad yn 2010. Y nod yw gwneud hon yn ymgyrch flynyddol. Fe wnaethom greu fideo byr oedd yn nodi'r hawliau, gan bostio ar ein cyfryngau cymdeithasol, yn ogystal â rhannu negeseuon mewnol gyda'n staff i nodi'r gwahanol hawliau sydd ganddynt hwythau.

Llyddiant yng Ngwobrau Cymraeg Gwaith y Ganolfan Genedlaethol

Mae'r Cyngor yn falch iawn o lwyddiant ein darpariaeth dysgu Cymraeg i staff, ac wedi cael cydnabyddiaeth o hynny ar lefel cenedlaethol drwy ennill 3 gwobr fel a ganlyn:

- 1af Dysgwr sydd wedi gwneud y cynnydd gorau ar lefelau Sylfaen+
- 2il Dysgwr lefel Sylfaen+ sy'n gwneud y Defnydd Gorau o'r Gymraeg at bwrpas Gwaith
- 2il Tiwtor Cymraeg Gwaith y Flwyddyn.

ADRAN 3: Trefniadau Cydymffurfio

Cydymffurfio â Safonau Cyflenwi Gwasanaethau (Safonau 1-87)

Mae'r set o safonau hyn nodi sut mae'n ofynnol i'r Cyngor ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol sefyllfaoedd, fel bod modd i siaradwyr Cymraeg gael mynediad di-rwystr at wasanaethau Cymraeg.; er enghraifft wrth anfon gohebiaeth, delio a galwadau ffôn, darparu gwasanaethau ar-lein neu wyneb yn wyneb.

Er mwyn cydymffurfio gyda'r dosbarth o Safonau yn ymwneud â darparu gwasanaethau, mae'r Cyngor wedi cymryd y camau gweithredu canlynol:

Rhif Safon	Gofyniad y Safon a Throsolwg o'r camau a gymerwyd i gydymffurfio
7,64,67,68	<p>Darparu'r Cynnig Rhagweithiol</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae bathodynau iaith gwaith ar gael i holl staff sy'n medru'r Gymraeg neu'n dysgu Cymraeg, er mwyn rhoi gwybod i ddefnyddwyr gwasanaeth bod modd defnyddio eu Cymraeg. • Mae'r cyfeirlyfr ffôn electronig yn arddangos bathodynau iaith gwaith gyferbyn â pob Swyddog sy'n medru cyfathrebu drwy gyfrwng y Gymraeg. • Mae papur pennawd corfforaethol yn ogystal ag e-byst allanol y Cyngor yn cynnwys datganiad sy'n croesawu defnyddio'r Gymraeg • Pan fydd derbynfydd ar agor. Mae posteri iaith Gwaith yn cael eu harddangos ymhob ardal derbynfa, ac mae gweithwyr sy'n siarad Cymraeg a dysgwyr Cymraeg yn gwisgo'r cordyn gwddf a/neu fathodyn iaith Gwaith.
1-7 8-22 37+38 40-49 50-51 69-70	<p>Darparu Gwasanaeth wyneb yn wyneb, dros y ffôn neu'n ysgrifenedig.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae gwasanaeth gofal cwsmer Clic yn rhoi'r dewis iaith o'r cyswllt cyntaf, ac mae pob aelod o'r Tîm wedi derbyn cyfarwyddiadau ynghylch darparu gwasanaeth yn Gymraeg. • Mae gwasanaeth Clic yn cofnodi dewis iaith, ond bydd angen ysytyried yn y cyfnod nesaf sut mae gwasanaethau eraill y Cyngor yn cofnodi dewis iaith. • Mae Canllaw a chyfarwyddiadau i staff ynghylch cydymffurfio gyda Safonau'r Gymraeg wedi'u cyhoeddi a'u rhannu • Darparwyd sesiynau hyfforddiant i staff ynghylch ymwybyddiaeth iaith a gofynion Safonau'r Gymraeg • Mae tudalen wedi'i neilltuo ar fewnwyd y Cyngor, sef 'Iaith ar Waith' sy'n darparu cymorth i staff i ddefnyddio'r Gymraeg, fodd bynnag bydd hwn yn cael ei ddiweddarau a'i wella yn y cyfnod adrodd nesaf.
24-29 30-38 87	<p>Cynnal cyfarfodydd a threfnu digwyddiadau cyhoeddus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Arfer sefydlog y Cyngor yw cynnal cyfarfodydd Democrataidd y Cyngor yn Gymraeg (80% o gyfarfodydd Democrataidd y Cyngor yn cael eu Caderio drwy gyfrwng y Gymraeg). Mae gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ymhob cyfarfod Democrataidd y Cyngor er mwyn hwyluso defnydd iaith. • Ar wahân i'r cyfarfodydd Democrataidd mae'r Cyngor yn trefnu nifer o gyfarfodydd gydag unigolion, aelodau'r cyhoedd a swyddogion o sefydliadau eraill, mae canllaw cynnal cyfarfodydd sy'n amlinellu gofynion Safonau'r Gymraeg wedi ei gyhoeddi a'i rhannu. • Bydd angen mireinio canllawiau yn y cyfnod nesaf, ynghylch cyfarfodydd sy'n cael eu trefnu ag unigolion, yn arbennig cyfarfodydd sy'n ymwneud â llesiant person..

38, 40, 47-51	<p>Agendâu, Cofnodion a Dogfennau Cyhoeddus eraill</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae llunio agendâu, cofnodion a phapurau atodol ar gyfer Cabinet a Phwyllgorau Craffu yn Gymraeg a Saesneg yn arfer sefydlog, ac mae'r rhain oll ar gael ar wefan gorfforaethol y Cyngor. • Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r egwyddor, nad oes modd cyhoeddi dogfen at ddefnydd cyhoeddus oni bai bod fersiwn gorffenedig Saesneg a Cymraeg ar gael i'w gyhoeddi ar yr un pryd. • Os oes angen llunio dogfen Cymraeg a Saesneg ar wahân, mae'n ofynnol gosod ymwadiad 'Mae'r ddogfen/ffurflen hefyd ar gael yn Gymraeg.'
52 55-56 58-59	<p>Gwefannau, apiau a gwasanaethau ar-lein, ynghyd â'r defnydd o'r cyfryngau cymdeithasol</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rheolir cynnwys y wefan gan y Gwasanaeth TG er mwyn monitro ansawdd, ac ni chaiff unrhyw wybodaeth ei gyhoeddi hyd nes bod fersiwn Cymraeg a Saesneg cyflawn ar gael. • Rheolir y prif gyfrif cyfryngau cymdeithasol y Cyngor gan Dîm y Wasg, gyda chyfrif Saesneg a chyfrif Cymraeg ar wahân. • Mae 'Polisi Golygyddol a Gweinyddol ar gyfer Cyfryngau Cymdeithasol' wedi ei rannu'n eang, sydd hefyd yn egluro'r sut i hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg. • Er mwyn ceisio codi ymwybyddiaeth ac annog defnyddwyr yn Gymraeg mae'r canlynol wedi'i gyflawni: <ul style="list-style-type: none"> ○ Ar neges proffil trydar a facebook mae dolen i'r ffrwd Gymraeg, oddi ar y dudalen Saesneg. ○ Yn chwarterol danfonir neges ar dudalennau facebook Saesneg y Cyngor yn rhoi gwybod bod y ffrwd ar gael yn Gymraeg <p>Cyfrif Facebook: 1,868 o ddilynwyr cyfrif Cymraeg; 13% o'r holl ddilynwyr; 650 yn fwy o ddilynwyr oddi ar Fawrth 2020.</p> <p>Cyfrif Twitter: 2,458 o ddilynwyr cyfrif Cymraeg; 29% o'r holl ddilynwyr; 126 yn fwy o ddilynwyr oddi ar Fawrth 2020.</p> <p>Cyfrif Instagram ddwyieithog: 1,074 o ddilynwyr</p>
61-63,70	<p>Arwyddion a Hysbysiadau</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae pob arwydd y Cyngor yn ddwyieithog, gyda'r testun Cymraeg yn cael ei osod mewn ffordd sy'n golygu ei bod yn debygol o gael ei ddarllen gyntaf • Mae pob hysbyseb wedi'i gyhoeddi yn ddwyieithog yn ystod y pandemig, gan gynnwys ar y radio, yn y papur, mewn papur hysbysebion misol, sgrîns digidol, baneri a thudalennau gwe. • Mae 160 o ddatganiadau i'r wasg dwyieithog yn ymwneud â'r pandemig corornafeirws wedi eu rhannu o fewn y flwyddyn.
71-75 94	<p>Dyfarnu Grantiau</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'r polisi ar ddyfarnu grantiau cymunedol wedi'i ddiwygio er mwyn cynnwys gofynion Safonau'r Gymraeg, ac wedi ei gyhoeddi ar y wefan gorfforaethol. • Mae'r meini prawf ynghlwm wrth unrhyw gais am grantiau cymunedol, yn holi am dystiolaeth ynghylch cyfleoedd defnyddio'r Gymraeg
76-80	<p>Dyfarnu Contractau</p> <p>Mae gwaith yn mynd rhagddo gyda'r gwasanaeth caffael i sicrhau bod gofynion Safonau'r Gymraeg wedi'i ymgorffori wrth gontractio neu gomisiynu gwasanaeth. Mae'r gwasanaeth yn medru cynghori swyddogion o'r math o gymalau y mae angen iddynt eu cynnwys wrth gomisiynu neu gontractio gwaith er mwyn sicrhau cydymffurfriad.</p>

84 a 86	<p>Cyrsiau Addysg sy'n agored i'r cyhoedd</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae canllaw 9 Cam wedi'i rannu gyda'r Gwasanaeth Dysgu Bro (Gwasanaeth Addysg Oedolion yn y Gymuned) a'r Gwasanaeth Hamdden, er mwyn helpu'r gwasanaeth i asesu lefel y galw am y cwrs yn Gymraeg. • Gofynnir i ddefnyddwyr gwasanaeth a ydynt yn dymuno derbyn y cwrs yn Gymraeg adeg cofrestru.
81 -82	<p>Codi Ymwybyddiaeth am y Gwasanaethau Cymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae gwybodaeth am holl wasanaethau'r Cyngor ar wefan y Cyngor yn ddwyieithog. • Ceir dogfen ar y wefan yn nodi'r Safonau y mae'n ofynnol i'r Cyngor gydymffurfio â hwy. • Mae dogfen Datganiad Polisi Y Cyngor hefyd ar gael i'w lawr lwytho ar wefan y Cyngor, sy'n nodi ymrwymiad y Cyngor i gefnogi'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymraeg, gan sicrhau bod ei wasanaethau a'i weithgareddau yn hyrwyddo ac yn hybu defnydd o'r Gymraeg ledled y Sir. • Mae'r Cyngor wedi trefnu ymgyrchoedd er mwyn rhoi gwybod am y gwasanaethau Cymraeg sydd ar gael, gan ddefnyddio diwrnodau penodedig i wneud hynny ee: Diwrnod Shwmae , Dydd Gŵyl Dewi a Diwrnod Hawliau.

Cydymffurfio â Safonau Llundio Polisi (Safon 88-89)

Safonau Llundio Polisi - yn canolbwyntio ar gyflawni asesiad effaith o'r iaith Gymraeg wrth wneud penderfyniadau polisi, a chymryd camau cadarnhaol i hyrwyddo defnydd o'r iaith

Er mwyn cydymffurfio gyda'r dosbarth o Safonau yn ymwneud â llunio polisiâu, mae'r Cyngor wedi cymryd y camau gweithredu canlynol:

Rhif Safon	Trosolwg o'r camau a gymerwyd i gydymffurfio
88-90 94	<p>Llundio neu Adnewyddu Polisi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rhaid asesu effaith unrhyw benderfyniad polisi, ar allu siaradwyr Cymraeg i ddefnyddio'r iaith Gymraeg, ac er mwyn gwneud hyn, rydym wedi datblygu templed a chanllawiau Asesu Effaith Integredig. Mae'r templed asesu effaith yn adlewyrchu gofynion y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, Deddf Cydraddoldeb ynghyd â Deddfwriaeth yr Iaith Gymraeg. • Rhaid cyflwyno'r ddogfen Asesiad Effaith gydag unrhyw ddogfen bolisi sy'n cael ei hystyried gan Gabinet y Cyngor- mae hyn yn darparu gwarant bod ystyriaethau yn ymwneud â'r iaith Gymraeg wedi'u hystyried wrth lunio'r ddogfen; a bod mesurau lliniaru wedi eu nodi er mwyn mynd i'r afael ag unrhyw effeithiau negyddol ar yr iaith Gymraeg.
92-93	<p>Cynnal ymgyngoriadau cyhoeddus</p> <p>Mae'n ofynnol bod Swyddogion yn (i) ystyried effaith y penderfyniad ymgynghorol, ar y defnydd o'r iaith Gymraeg, ac (ii) mae'n rhaid holi barn y cyhoedd ynghylch unrhyw effaith y penderfyniad arfaethedig ar yr iaith Gymraeg.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Er mwyn cefnogi swyddogion i weithredu'r gofyniad, rydym wedi datblygu set o gwestiynau y gellid eu defnyddio wrth ymgymryd ag unrhyw ymgynghoriad. At hyn, rydym wedi gosod y drefn bod rhaid cysylltu fel y cam cyntaf mewn unrhyw brosiect ymgynghori, gyda'r Swyddog Ymgysylltu a Chydraddoldeb, er mwyn sicrhau rheolaeth gorfforaethol.
95-97	Cynnal ymarferion ymchwil
	Canllaw wedi ei gyhoeddi ar CeriNet ynghylch holi barn ar y defnydd o'r iaith Gymraeg mewn unrhyw waith ymchwil

Cydymffurfiaeth â Safonau Gweithredu (99-144)

Mae'r set o **Safonau Gweithredol (98-144)**, yn ymdrin â'r ffordd y mae'r Cyngor yn defnyddio'r Gymraeg yn fewnol, ac yn darparu hawliau i weithwyr yng nghyd-destun derbyn eu gwasanaeth adnoddau dynol yn eu dewis iaith. Mae'r set o Safonau yn gofyn i'r Cyngor edrych ar dulliau i gynyddu a hwyluso defnydd y Gymraeg yn fewnol, er mwyn cyfrannu at weledigaeth Llywodraeth Cymru i weld mwy o bobl yn siarad ac yn defnyddio'r Gymraeg o dydd i ddydd.

Er mwyn cydymffurfio gyda'r dosbarth o Safonau yn ymwneud â gweithredu mewnol, mae'r Cyngor wedi cymryd y camau gweithredu canlynol:

Rhif Safon	Trosolwg o'r camau a gymerwyd i gydymffurfio
98	<p>Polisi Hwyluso Defnydd o'r Gymraeg yn Fewnol</p> <p>Mae'r Cyngor wedi llunio Polisi er mwyn hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg mewn gweinyddiaeth fewnol, ac mae'r ddogfen hon wedi ei chyhoeddi ar Cardinet (mewnwyd y Cyngor). At hyn mae rheolwyr a staff wedi cael gwybod am y Safonau Gweithredol a hawliau gweithwyr.</p>
99-104	<p>Darparu dogfennau cyflogaeth yn Gymraeg</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae'r Gwasanaeth Adnoddau Dynol yn cynhyrchu contractau cyflogaeth yn ddwyieithog. Gofynnir i staff ym mha iaith yr hoffent dderbyn gohebiaeth bersonol yn ymwneud â chyflogaeth. Rhoddir dewis iaith i staff y Cyngor wrth geisio mynediad i system ddigidol adnoddau dynol; yn unol â hyn mae staff yn medru archebu gwyliau, cofnodi absenoldeb o'r gwaith a chofnodi oriau hyblyg yn y Gymraeg. Mae dogfennaeth arfarnu blynyddol ar gael yn Gymraeg, mae'r Gwasanaeth Adnoddau Dynol yn gweithio i sicrhau bod y ffurflen yn gweithio'n ddigidol hefyd.
105-111	<p>Darparu Polisïau Adnoddau Dynol yn Gymraeg</p> <p>Holl bolisïau adnoddau dynol yn cael ei darparu'n ddwyieithog i staff ar Cerinet (mewnwyd y Cyngor)</p>
112-119	<p>Y drefn gwyno a disgyblu</p> <p>Mae'r polisi ynghylch y drefn gwyno a phroses disgyblu yn rhoi gwybod i staff bod ganddynt hawliau i ddefnyddio'r Gymraeg</p>
120-126	<p>Y fewnwyd ac adnoddau TGCh</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae CeriNet, mewnwyd y Cyngor yn gwbl ddwyieithog.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mae Newyddion HR News yn cael ei gyflwyno yn Gymraeg a Saesneg, ac mae staff yn medru dewis iaith ar gyfer derbyn yr ohebiaeth. • Mae tudalen ddynodedig ar gael ar CeriNet i gynorthwyo staff i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith. Bydd hwn yn cael ei ddiweddarau yn y cyfnod adrodd • Mae meddalwedd Cysgliad, er mwyn gwirio sillafu a gramadeg Cymraeg ar gael ar bob cyfrifiadur.
127	<p>Asesu Sgiliau Iaith y Gweithlu</p> <p>Mae sgiliau iaith staff yn cael ei gofnodi yn ystod y broses recriwtio a'r gwerthusiad blynyddol. Cedwir cofnod o'r sgiliau iaith ar CeriNet. Ceir dadansoddiad o ganlyniad sgiliau iaith y gweithlu ar gyfer y flwyddyn adrodd yn Adran 4, a cheir adroddiad llawn sgiliau iaith yn Atodiad 1.</p>
128-133	<p>Safonau ynghylch meithrin sgiliau yn y Gymraeg drwy gynllunio a hyfforddi'r gweithlu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drwy bartneriaeth gyda'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol cyflogir Tiwtor Cymraeg Gwaith i ddarparu hyfforddiant ar ystod o wahanol lefelau i ddysgu Cymraeg • Darperir hyfforddiant i ddatblygu a chodi hyder siaradwyr Cymraeg, er mwyn eu hannog i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith. • Mae'r hyfforddiant anwytho yn cyfeirio at y gofyniad i gydymffurfio gyda Safonau'r Gymraeg. • Mae hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith ynghyd â gweithredu Safonau'r Gymraeg ar gael i staff • Mae trefniadau yn eu lle fel bod staff yn gallu gwneud cais i dderbyn cyrsiau hyfforddi corfforaethol drwy gyfrwng y Gymraeg; byddwn yn gweithio i wella ar y ddarpariaeth yn y cyfnod adrodd nesaf. <p>Ceir dadansoddiad o ganlyniad hyfforddiant y gweithlu ar gyfer y flwyddyn adrodd yn Adran 4.</p>
134-135	<p>Geiriad a logo ar gyfer llofnod e-bost staff</p> <p>Dosbarthwyd cyfarwyddiadau ar sut i osod logo iaith gwaith ar lofnodion e-byst, sut i osod cyfeiriad dwyieithog ynghyd ag awgrymiadau ar osod negeseuon allan o'r swyddfa ddwyieithog i'r staff.</p>
136-137	<p>Recriwtio ac apwyntio</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae'n ofynnol i Reolwyr Recriwtio asesu'r Lefel ALTE sydd ei hangen ar gyfer pob swydd, a darparu'r rhesymeg dros ganlyniad yr asesiad fel rhan o'r broses Caniatâd i Lenwi Swyddi Newydd • Bydd y lefel sgil sydd ei hangen ar gyfer y 4 sgil (siarad, ysgrifennu a darllen) i'w gweld yn y swydd ddisgrifiad. • Mae sgiliau cwrteisi sylfaenol yn y Gymraeg yn hanfodol ar gyfer pob swydd newydd o fewn y Cyngor. Mae'n rhaid i ymgeisydd llwyddiannus ennill leiaf Lefel 1 o fewn 6 mis i'w benodiad, a chaiff gefnogaeth i wneud hynny. • Mewn achosion lle na fu'n bosibl penodi swyddog sy'n bodloni'r gofynion iaith yn llawn, gosodir cymal yn y cytundeb cyflogaeth ynghylch yr ymrwymiad fydd ei angen i gyrraedd y lefel sgiliau Cymraeg disgwylidig.
137-140	Ffurflenni Cais a Threfniadau Cyfweiliad am Swydd

	<ul style="list-style-type: none"> • Mae ffurflenni cais ar gael yn ddwyieithog drwy'r system electronig e-recriwtio Ceri, ac mae ymgeisydd yn gallu gwneud cais am unrhyw swydd yn ei ddewis iaith. • Mae llythyrau cynnig i gyfweiliad yn rhoi lle i unigolion nodi os ydynt yn dymuno defnyddio'r iaith Gymraeg mewn cyfweiliad. • Polisi y Cyngor yw ceisio sicrhau bod o leiaf un siaradwr Cymraeg ar y Panel Cyfweld, lle nad yw hyn yn bosib darperir gwasanaeth cyfieithu ar y pryd os yw'r ymgeisydd wedi nodi dymuniad i ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfweiliad
141-144	<p>Arwyddion a chyhoeddiadau a arddangosir yn y gweithle</p> <p>Polisi y Cyngor yw gosod pob pob arwydd (neu gyhoeddiad dros offer sain) yn ddwyieithog, gyda'r testun Cymraeg yn cael ei osod mewn ffordd sy'n golygu ei bod yn debygol o gael ei ddarllen gyntaf. Mae hyn yn cynnwys arwyddion dros dro ac arwyddion sefydlog.</p>

Cydymffurfiaeth a'r Safonau Hybu (Safonau 145-146)

Camau gweithredu a gymerwyd i gydymffurfio gyda'r Safonau Hybu.

Yn 2018 cafodd Strategaeth Iaith Ceredigion 2018-23 newydd y Cyngor ar gyfer hybu'r Gymraeg ei gyhoeddi yn unol â'r gofyniad yn y Safonau. Mae'r Strategaeth yn esbonio sut bydd y Cyngor ar y cyd gyda sefydliadau partner eraill (Aelodau Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion) yn mynd ati i hybu'r Gymraeg, ac i hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg yn ehangach o fewn yr ardal ac yn gosod targed ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg. Mae'r weledigaeth wedi'i osod erbyn Cyfrifiad 2021 i weld cynnydd yn y nifer sy'n siarad Cymraeg a bod y ganran yn codi o 47.3% i o leiaf 48.5% (sef oddeutu 1,500 yn fwy o siaradwyr Cymraeg).

Ar gyfer y strategaeth hon, cytunodd Fforwm Dyfodol Dwyieithog Ceredigion i ganolbwyntio ar 3 nod strategol, fel a ganlyn:

Nod Strategol 1: Cynnal a chynyddu sgiliau iaith Gymraeg trigolion Ceredigion

Nod Strategol 2: Cynnal a chynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yng Ngheredigion

Nod Strategol 3: Sicrhau amodau cymdeithasol sy'n galluogi'r Gymraeg i ffynnu yng Ngheredigion.

Gellir gweld copi o'r Cynllun Gweithredu yma:

<http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/strategaethau-cynllunio-a-pholisiau/iaith-gymraeg/hyrwyddo-a-hwyluso-r-iaith-gymraeg/>

Mae Fforwm Dyfodol Dwyieithog yn gweithio er mwyn sicrhau cyflawniad y Strategaeth iaith, ac mae'r aelodau yn cynnwys Swyddogion y Cyngor ynghyd â Swyddogion o sefydliadau partner sydd wedi ymrwmo i gyd-weithio er budd yr iaith Gymraeg ar draws y Sir. Oherwydd y sefyllfa gyda Cofid 19, mae'r Cyngor yn bryderus y gallai'r pandemig arafu ein cynlluniau, ac ar ein gallu i gyrraedd ein targed i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg ynghyd â'r nifer sy'n defnyddio'r Gymraeg yng Ngheredigion, erbyn diwedd oes y Strategaeth gyfredol. Oherwydd hyn mae Aelodau'r Fforwm Dyfodol Dwyieithog wedi cydsynio i drefnu is-grwpiau gwaith er mwyn mynd i'r afael gyda'r 3 Nod Strategol yn y Strategaeth iaith, ac er mwyn edrych ar brosiectau penodol. At yn, yn dilyn pryder bod cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn lleihau yn ystod y cyfnod clo, fe aethpwyd ati i gasglu tystiolaeth a chyflwyno adroddiad yn seiliedig ar y pwyntiau canlynol:

- cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn ystod y cyfnod clo

- yr heriau neu rwystrau
- cynllunio ar gyfer y cyfnod addasu, ynghyd â'r cyfnod adfer tymor hir.
- ystyried beth allwn ni ei wneud yn well er mwyn cynyddu'r cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg

Daeth yr adroddiad i gasgliad taw'r her fwyaf yw sicrhau fod tlodi digidol yn cael sylw. Bod angen trefnu rhaglenni hyfforddiant er mwyn cyrraedd ein trigolion sy'n swil o ddefnyddio technoleg. Sicrhau bod ein gweithgareddau yn gynhwysol, a bod mwy o sylw yn cael ei roi ar gyfer darpariaeth cyfrwng Cymraeg ar gyfer pobl hŷn ein cymdeithas; yn ogystal â sicrhau bod plant a phobl ifanc yn cael cyfleoedd cymdeithasol amgen yn ystod y cyfnod clo.

Prif gyflawniadau Strategaeth Iaith Ceredigion 2020-21 o dan amgylchiadau Covid-19.

Nod Strategol 1: Cynnal a chynyddu sgiliau iaith Gymraeg trigolion Ceredigion

Mae'r cyfnod adrodd hwn yn cwmpasu cyfnod anferthol o heriol ar gyfer ein Gwasanaeth Addysg, wrth geisio dygymod gyda sefyllfa'r pandemig, ac addasu'n gyflym i weithdrefnau amgen. Lles staff a disgyblion fu'n flaenoriaeth bennaf ar ddechrau'r cyfnod clo, gyda'r awdurdod yn sefydlu canolfannau gofal i blant gweithwyr allweddol a'r plant mwyaf bregus mewn cymdeithas. Roedd y rhan fwyaf o'r rhain yn gweithredu drwy gyfrwng y Gymraeg. Bu i nifer o swyddogion a gweithlu'r awdurdod gael eu hadleoli i reoli yn ogystal â staffio'r canolfannau hyn. Yn ystod y cyfnod clo bu'n rhaid ymateb yn barhaus i sefyllfa oedd yn newid yn gyflym gan gefnogi ysgolion i ddarparu adnoddau a mesurau amrywiol i'w disgyblion wrth iddynt eu haddysgu o bell.

Yn ystod y cyfnod hefyd, mae'r gwasanaeth wedi bod yn gweithio'n ddiwyd i gyflawni'r addewidion yn ei Gynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg; ac at hyn yn gweithio i baratoi Cynllun Strategol newydd ar gyfer y cyfnod 2022-2033 sy'n adeiladu ar y gwaith da sydd eisoes mewn lle. Gweledigaeth y gwasanaeth yw bod pob plentyn yn cael cyfleoedd i ddatblygu yn ddinasyddion dwyieithog hyderus sy'n ymfalchïo yn eu diwylliant Cymreig ac yn eu Cymreictod.

Yn unol â'r addewidion sydd wedi'i gosod yn Strategaeth Iaith Ceredigion mae'r gwasanaeth wedi bod yn rhoi'r pwyslais ar gynyddu defnydd o'r Gymraeg ar draws ystod ei wasanaethau. Ers 1af o Fedi 2019 mae'r gwasanaeth wedi penodi Swyddog Datblygu'r Gymraeg mewn Addysg, sydd â chyfrifoldeb o arwain yn strategol ar Siarter Iaith Ysgolion. Nod y Siarter iaith yw dylanwadu'n bositif ar ddefnydd cymdeithasol plant o'r Gymraeg; mewn gair, cael y plant i siarad Cymraeg yn naturiol ymysg ei gilydd. Mae cyfanswm o 39 o Ysgolion Cynradd o fewn y Sir, ac mae llwyddiannau cyrraedd y siarter iaith fel hyd yma fel a ganlyn:

Ysgolion Cynradd Ail Iaith:

Gweithio tuag at yr Efydd: 1 ysgol

Wedi cyrraedd lefel Efydd: 1 ysgol

Arian: 3

Wedi cyrraedd lefel Arian: 3 ysgol

Ysgolion Cymraeg

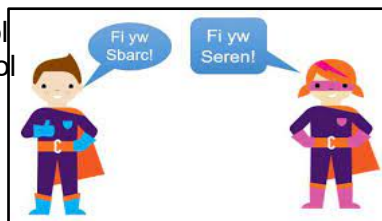
Efydd: 3

Wedi cyrraedd lefel Efydd: 14 ysgol

Efydd: 1

Gweithio Tuag at Arian: 10 ysgol

Wedi cyrraedd Arian: 7 ysgol

Ysgol Gydol Oes

Gweithio tuag ar yr

Ysgolion Uwchradd

Gweithio tuag ar yr

Wedi cyrraedd yr

Prosiect allweddol arall

yw lansio tudalen facebook Cardi iaith, ar ddiwrnod Shwmae 15 hydref; gyda'r pwrpas o hyrwyddo'r Gymraeg yn gymdeithasol, dathlu llwyddiannau'r Siarter iaith a chynnig cyfleoedd ac adnoddau i blant, pobl ifanc a rhieni dros y cyfnod clo. Mae gan y safle 958 o ddilynwyr a 913 o hoffwyr hyd yma. Wedi cynnal Eisteddfod Cardi iaith, ac wedi dathlu diwrnodau cenedlaethol ee Dydd Miwsig Cymru ar y platform digidol, ymysg amryw o weithgareddau eraill er budd ennyn diddordeb i ddefnyddio'r Gymraeg.

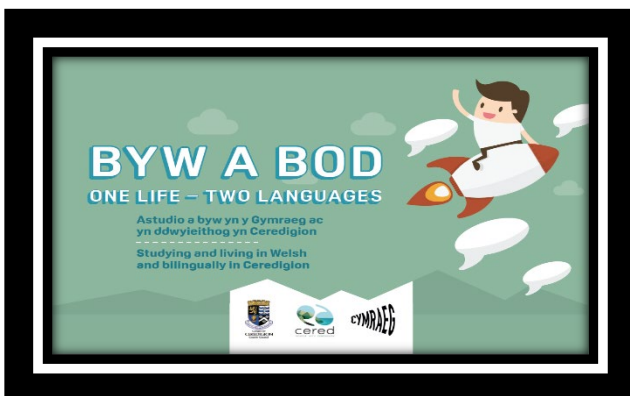
Mae'r Gwasanaeth wedi bod yn cynnal 3 canolfan iaith; Canolfan y Castell, Aberteifi a Chanolfan y Felin yn Felinfach yn darparu gwersi ar gyfer hwyrddyfodiaid cynradd. Bu'r ganolfan arall (a sefydlwyd dros dro yn Ysgol Bro Teifi) yn cynorthwyo'r disgyblion hynny oedd naill ai angen ymarfer sgiliau neu oedd yn arafach yn caffael yr iaith. Fodd bynnag oherwydd argyfwng y pandemig, gorfu newid cynlluniau'n gyflym i greu man canolog i gefnogi'r disgyblion a hynny drwy rhwydwaith MS Teams dros y cyfnod clo. Cefnogwyd 18 hwyddyfodwr cynradd a 29 o ddisgyblion Uwchradd trwy ddefnyddio'r system hon.

Wrth i'r sefyllfa barhau a gyda mwy o hwyrddyfodiaid yn cyrraedd ein hysgolion ym mis Medi, sylweddolwyd na fyddai'n bosibl rhedeg canolfan newydd wyneb yn wyneb, felly gan ddilyn yr un egwyddorion, sefydlwyd grwpiau bach o ddisgyblion trwy MS Teams. Roedd y grwpiau yma yn llai o lawer na'r grwpiau wyneb yn wyneb ond gallwyd grwpio'r disgyblion wrth eu hoedrannau a oedd yn fuddiol. Mae 44 o ddisgyblion yn elwa o'r cynllun. Dyfyniad gan Rieni: "Ydy, mae wedi bod yn ffordd dda a hwyliog o ddysgu patrymau iaith."

"Mae fy mhientyn wedi elwa'n fawr o'r gwersi ar -lein."

"Ydyn, yn fuddiol dros ben. Mae'r disgybl wedi magu hyder wrth siarad gyda chyfoedion a gwella ei dealltwriaeth ar lawr y dosbarth. Mae'n hapus iawn i ymateb yn y dosbarth yn y Gymraeg yn gyntaf yn awr. "

Noder mae'r gwasanaeth addysg o'r farn nad yw'r system hwn yn medru cymharu gyda'r system drochi wyneb yn wyneb. Nid yw'r datblygiad na chyflymder y datblygiad hwnnw cystal am fagu hyder a defnydd o batrymau addas mewn awyrgylch ddiogel lle mae pawb yn yr un man. Fodd bynnag, wrth ystyried y cyfyngiadau, mae'r cwrs hwyrddyfodiaid wedi caniatáu mynediad i ddisgyblion i'r Gymraeg ac wedi bod o gymorth i'r ysgolion i gefnogi'r disgyblion ar eu taith ieithyddol mewn cyfnod anodd iawn.

Mae'r gwasanaeth eisoes wedi cyhoeddi a rhannu'n eang canllaw 'Byw a Bod', sy'n darparu gwybodaeth ynghylch byw yn y Gymraeg ac yn ddwyieithog yng Ngheredigion. Isod ceir linc ar gyfer fideo Byw a Bod sydd wedi bod yn arf llwyddiannus wrth annog rhieni a disgyblion i dderbyn addysg cyfrwng Cymraeg ac i leddfu ar unrhyw bryderon. Rhannwyd hwn ar ddechrau'r cwrs gyda'r disgyblion eu rhieni a'r ysgolion.

<https://youtu.be/-5-YpvvL2vg>

Nod Strategol 2: Cynnal a chynyddu'r cyfleodd i ddefnyddio'r Gymraeg yng Ngheredigion

Yn dilyn ail-strwythuro o fewn Cyngor Sir Ceredigion, sefydlwyd Gwasanaeth Diwylliant, er mwyn cydlynu gwaith cymunedol wrth hyrwyddo diwylliant ynghyd â'r iaith Gymraeg ar draws y Sir; mae Menter Iaith Cered, ynghyd â Theatr Feflinfach yn rhan o'r gwead newydd hwn ymysg mentrau diwylliannol eraill mae'r Cyngor yn eu cefnogi. Bu 2020-21 yn gyfnod heriol i'r Gwasanaeth Diwylliant ac fel pob Gwasanaeth arall fe'u gorfodwyd i adolygu ag ail asesu er mwyn canfod ffyrdd newydd i ddiwallu anghenion cynulleidfaoedd a pharhau i hyrwyddo a hybu'r Gymraeg a diwylliant Cymreig. Yn dilyn cau'r holl ganolfannau ddechrau mis Ebrill aethpwyd ati i gynllunio ar gyfer creu darpariaeth ddigidol gan geisio sicrhau darpariaeth ar gyfer pobl o bob oed.

Un o'r datblygiadau pwysig i CERED oedd llunio tudalen Facebook ar y cyd gyda Menter Iaith Sir Benfro. Y bwriad oedd creu amserlen o weithgaredd bob wythnos gan gydweithio er mwyn osgoi dyblygu ac er mwyn rhannu arbenigedd. Dros y flwyddyn ddiwethaf mae tudalen "Cica Corona" wedi cyhoeddi amserlen o weithgaredd lawn bob wythnos gydag amrywiaeth eang o weithgareddau i bob oed. Rhannwyd y gweithgareddau hynny ar dudalen Facebook CERED yn ogystal. Mae'r arlwy wedi cynnwys eitemau sy'n cynnig ffeithiau diddorol, cystadlaethau, gweithgareddau hwyl, gemau a phosau. Mae'r dudalen wedi parhau yn boblogaidd trwy gydol y flwyddyn.

Dros y flwyddyn mae tudalen Facebook Cica Corona wedi sicrhau cyrhaeddiad o 103,020 ac ymgysylltiadau o 1,305,662 a thudalen CERED wedi sicrhau cyrhaeddiad o 14,080 ac ymgysylltiadau o 293,756.

Yn ogystal bu tudalen Cica Corona yn sail i weithgareddau byw trwy gyfrwng Zoom gan gynnwys gweithgareddau i deuluoedd a phlant dan 4 oed megis Sesiynau Siani Sionc a Do Re Mi ac yna sesiynau i blant yn cynnwys Gwener Grwfi, Sesiynau Disgo a Chlwb Criw Creu yn cynnig amrywiaeth o weithgaredd byw cerddorol a chreadigol.

Yn yr un modd datblygwyd platform digidol Dychmygus ar dudalennau cymdeithasol Theatr Felinfach yn bennaf ar gyfer plant a phobl ifanc ond gan gynnwys peth gweithgaredd ar gyfer oedolion a phobl hŷn hefyd. Cynigwyd gweithgareddau amrywiol fel Dramâu Meicro, Sesiynau Dawns a Choluro a sesiynau drama.

Sefydlwyd Gŵyl yr Enfys yn ystod 2020 gan y Theatr – gŵyl ddigidol gan dynnu dros 20 o bartneriaid amrywiol at ei gilydd i gyfrannu cynnwys ar themâu, lechyd Da Ceredigion, Ceredigion Greadigol, Cymunedau Ceredigion a Dathlu Ceredigion. Cymraeg oedd prif iaith yr ŵyl, gyda rhai cyfraniadau dwyieithog a Saesneg. Cyrhaeddodd yr ŵyl dros 80,000 o bobl drwy ymweliadau i wefan gwyllyrenfys.cymru ac i'n tudalennau cymdeithasol.

Ar gyfer y boblogaeth hŷn mae CERED hefyd wedi cynnig profiadau cyfranogol trwy gyfrwng Zoom er mwyn tynnu pobl at ei gilydd i gymdeithasu trwy gyfrwng y Gymraeg. Mae'r arlwy hynny wedi cynnwys :

- Prosiectau Theatr Soffa –cyfle i dynnu pobl at ei gilydd gyda'r nod o berfformio drama i gynulleidfaoedd trwy gyfrwng Zoom. Cafwyd dau berfformiad o Dan y Wenallt yn ystod misoedd yr haf ac yna perfformiad o dair gomedi Gymraeg "Bynji Jymping" ym mis Mawrth eleni.
- Sesiynau Sgyrsio trwy Zoom – sesiynau Dished am Ddau bob dydd rhwng mis Ebrill a mis Gorffennaf gan roi cyfle i unrhyw rai ymuno mewn sgwrs dros banded. Yn yr un

modd cynhelir sesiwn sgysio i Siaradwyr Newydd mewn partneriaeth a Hwb Penparcau bob bore Llun ac mae'r sesiynau hynny yn parhau. .

- Iwcazoomadwli – mae cerddorfa Iwcazwli wedi cyfarfod trwy gyfrwng Zoom ar hyd y flwyddyn
- Cwmni 'Rôl Cinio – cyfweiliadau bob dydd lau gydag unigolion adnabyddus trwy gyfrwng Zoom yn cael eu cyhoeddi yn fyw ar Cica Corona. Gwesteion amrywiol gan gynnwys Mererid Hopwood, Adam yn yr Ardd, Eddie Ladd a Meleri Wyn James.

Mewn blwyddyn arferol un o uchafbwyntiau'r Theatr o ran darpariaeth Gymraeg yw y Pantomeim ac felly un o'r heriau mwyaf eleni oedd creu a darlledu pantomeim cymunedol, digidol wedi ei datblygu, ei sgriptio a'i pherfformio gan wirfoddolwyr o'r gymuned. Serch y sialens o greu fersiwn ddigidol o sioe fawr, fyw, bu'n brofiad gwerthfawr i'r cast a chriw a denwyd dros 2,600 o wylwyr/cynulleidfa.

Mae gwasanaeth Helo Blod wedi parhau i gynnig cyngor a chymorth i fusnesau ar ddefnydd o'r Gymraeg drwy gyfarfodydd ar lein a thrwy gynnal gwahanol weithgareddau ar dudalennau cyfryngau cymdeithasol CERED. Derbyniodd 46 Busnes cymorth dwys gan y Swyddog Helo Blod lleol a chyfeiriwyd 159 busnes at wasanaeth cyfieithu y Llywodraeth.

Wrth edrych i'r dyfodol a chan obeithio y bydd modd dechrau cynnal gweithgareddau wyneb yn wyneb unwaith eto mae'r Gwasanaeth yn cynllunio ar gyfer darpariaeth sydd yn adeiladu ar lwyddiannau 2020-21 ond yn cymryd i ystyriaeth y gwersi a ddysgwyd sef:

- Mae gwerth i ddarpariaeth ddigidol a chyfle i gyrraedd cynulleidfaoedd newydd
- Mae modd creu darpariaeth ddigidol gyffrous ac arloesol
- Mae tlodi digidol yn gwadu cyfleoedd i rai
- Mae rhai elfennau o weithgaredd arferol y gwasanaeth yn anodd ei gynnig yn ddigidol
- Mae blinder digidol yn gallu effeithio defnyddwyr a darparwyr

Rhagwelir y bydd ein darpariaeth i'r dyfodol yn gyfuniad o weithgaredd wyneb i wyneb a gweithgaredd ddigidol, gan sicrhau ystod eang o gyfleoedd difyr a diddorol er mwyn gwarchod defnydd y Gymraeg ar draws cymunedau yng Ngheredigion.

Nod Straegol 3. Sicrhau amodau cymdeithasol sy'n galluogi'r Gymraeg i ffynnu yng Ngheredigion

Rhoi Hwb i Economi Ceredigion Strategaeth ar gyfer Gweithredu 2020-35

Dros gyfnod Rhagfyr 2020 ac Ionawr 2021 ymgynghorodd Cyngor Sir Ceredigion â thrigolion a busnesau ar Strategaeth Economaidd ddrafft ar gyfer y cyfnod 2020 i 2035. Mae'r Strategaeth Economaidd wedi adnabod pwysigrwydd iaith a diwylliant Cymraeg y Sir gan nodi y rôl y gall hyn chwarae yn natblygiadau economaidd y sir. Mae'r Strategaeth hon hefyd yn cefnogi ein hamcanion o ran gwarchod cymunedau, a sicrhau diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu. Mae'r Strategaeth yn nodi camau gweithredu er mwyn mynd i'r afael â chryfhau sgiliau yn lleol, sicrhau gwaith o safon i bobl yn lleol, cynlluniau ar gyfer datblygu a chefnogi mentergarwch, ynghyd â chryfhau cysylltedd digidol. Yn ei hanfod, bydd hyn yn cael ei gyflawni trwy sicrhau bod gan y rhai sy'n siarad Cymraeg yr hyder, y sgiliau a'r cyfleoedd i ddatblygu busnesau, i weithio mewn swyddi o werth uwch, ac i weld Ceredigion fel lle ffyniannus ac egnïol i fyw a gweithio ynddo.

Cyngor Sir Ceredigion wedi gweinyddu Grant Cyfalaf Busnesau Bach (Ionawr i Fawrth 2021)

Nod y Grant Cyfalaf Busnesau Bach oedd cynorthwyo busnesau newydd a busnesau bach presennol gyda'u cynlluniau twf a/neu adfer yn ystod pandemig Covid-19, drwy roi cyfraniadau ariannol tuag at wariant cyfalaf. Roedd y cynllun grant wedi cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru a'i gyflenwi gan Gyngor Sir Ceredigion. Yn rhan o'r pecyn dyfarnu'r grantiau, penderfynodd y Cyngor holi ynghylch defnydd iaith; mae'r cam hwn wedi cael cydnabyddiaeth o arfer da gan Lywodraeth Cymru. Wrth wneud hyn, mae'n bosib cael braslun o'r modd mae cwmnïau'n gwneud defnydd o'r Gymraeg; ac os yw'r defnydd yn cael ei hystyried yn isel mae modd eu hatgyfeirio at gynllun Helo Blod yn ddiweddarach.

Cynllun Cynnal y Cardi

Mae Cynllun Cynnal y Cardi yn parhau i holi darpar ymgeiswyr ynghylch sut bydd eu cynlluniau arfaethedig yn cyfrannu at hybu a hwyluso defnydd y Gymraeg. Dyma grynodedb o rai o'r prosiectau llwyddiannus:

- Mae 'Prosiect Fory' yn cael ei arwain gan Radio Beca; gyda'r bwriad i greu grwpiau Darlledu Cymdeithasol yng nghymdogaethau traddodiadol Gymraeg sir Benfro, sir Gaerfyrddin a Cheredigion. Mae wedi galluogi datblygiad grwpiau trafod sydd wedi ysgogi trafodaeth o amgylch nifer o agweddau sy'n effeithio ar gymunedau gwledig Ceredigion.
- Creu adnoddau digidol ar-lein er mwyn medru parhau i ddarparu cefnogaeth i Ddefnyddwyr gwasanaeth (i) Peilota cyrsiau digidol yn ymwneud â coetir e.e. Rheoli Coetir Cynaliadwy, Gwaith Coedwigaeth. (ii) peilota seminarau digidol i weithwyr iechyd proffesiynol yn ymwneud â phresgripsiynau cymdeithasol gwyrdd er mwyn gwella cyfathrebu a dysgu am y pwnc, yn ogystal â chreu adnoddau ar-lein a fydd yn medru cael eu rhannu'n eang a'u defnyddio yn y dyfodol.
- Cydweithio gyda mentrau sy'n edrych i ddatblygu adeiladau cymunedol ar gyfer perchnogaeth gymunedol. Adeiladau y gall fod o dan fygythiad i gau, yn hyn o beth mae angen cefnogaeth er mwyn adnabod y posibiladau ar gyfer datblygu menter cymunedol. Bydd hyn yn cyfrannu at gynaliadwyedd a hyfywedd ein cymunedau gwledig gydag iaith a diwylliant yn rhan ganolog o'r cynlluniau arfaethedig.
- Dysgu gan ardaloedd a rhannu arfer da yng nhyd destun iaith a diwylliant. Roedd bwriad yn 2020 i ymweld ag ardal Cernyw er mwyn dysgu a thrafod rhai themâu megis 'Tai, Iaith a Gwaith', a hynny mewn ardal sydd â thebygrwydd o ran polisi gwledig a thwristiaid. Yn anffodus oherwydd Covid bu raid gohirio, ond y bwriad yw i ail drefnu ar gyfer Hydref 2021.

"Cysylltu Ceredigion"

Cynllun a ariennir yn rhannol gan Cynnal y Cardi ac Ardal Twf a Menter i gyflogi Swyddog Datblygu Digidol ar gyfer Ceredigion, er mwyn gweithio gydag unigolion, cymunedau, sefydliadau a busnesau i wella mynediad a'u defnydd o dechnoleg ddigidol.

Cynllun dros ddwy flynedd i dreialu dulliau arloesol o hyrwyddo entrepreneuriaeth, twf busnes, cydnetheredd cymunedol a'r Gymraeg yn rhanbarth Arfor (siroedd Ceredigion, Caerfyrddin, Gwynedd ac Ynys Môn.) Ers dechrau'r cynllun mae Ceredigion wedi dyrannu gwerth

£475,000 o grantiau i 31 o fusnesau yng Ngheredigion. Mae'r cynllun Mentro Mewn Busnes, wedi helpu 17 o gwmnïau i sefydlu o'r newydd, at hyn mae 14 o gwmnïau wedi derbyn cymorth o dan y cynllun Mynd am Dwf. Mae'r sefydliadau oll wedi cael eu gwirio o ran eu defnydd o'r iaith Gymraeg, neu wedi eu cyfeirio at gynllun Cymraeg Busnes 'Helo Blod' er mwyn medru gosod cynlluniau arfaethedig i wneud defnydd o'r Gymraeg. O ran adborth mae'r busnesau a gafodd eu cymeradwyo cyn ac ar ddechrau'r cyfnod clo wedi nodi bod Cynllun Arfor wedi'u galluogi i ymateb yn rhagweithiol i'r pandemig, ac maent wedi llwyddo i addasu eu cynlluniau busnes yn gyflym iawn. Bydd rhaglen Arfor yn cael ei gwerthuso'n fanwl, ac fe gyflwynir adroddiad terfynol ar ddiwedd y cynllun ym mis Ebrill 2021

Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion: Cynllunio a'r Iaith Gymraeg

Bydd y Cyngor Sir yn hybu ac yn cefnogi'r defnydd o'r Gymraeg trwy ddynodi Ceredigion, yn ei chyfanrwydd, yn sensitif yn ieithyddol. Darperir ar gyfer Asesiad o'r Effaith ar yr Iaith Gymraeg (trwy ddull priodol) o ddatblygu annisgwyl trwy bolisi DM01 a hybu ymdeimlad unigryw o le trwy bolisi arwyddion dwyieithog cryfach DM08.

Y diweddariad o ran datblygu cynllun newydd ar gyfer Ceredigion. Mae Llywodraeth Cymru wedi cyhoeddi Cymru'r Dyfodol y Cynllun Cenedlaethol 2040 fel canllawiau cynllunio cenedlaethol swyddogol; mae'r canllaw hwn yn newid y strwythur ar gyfer y prosesau llunio polisi cynllunio, ac yn cyflwyno dyfodol llunio cynlluniau ar sail ranbarthol. Mae hyn wedi arwain at ddadl dros statws cynlluniau datblygu lleol, cydamseru eu paratoad mewn perthynas â Chynllun Datblygu Strategol. Mae Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion yn agosáu at ddiwedd ei gyfnod penodol fel y cynllun (2022). Oherwydd hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi penderfynu y bydd Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion yn aros fel y cynllun datblygu mabwysiedig statudol nes bydd cynllun newydd yn cael ei fabwysiadu.

Er bod y prosesau swyddogol o lunio cynllun newydd wedi'u gohirio, mae gwaith yn mynd rhagddo ar hyn o bryd i ailasesu methodoleg yr Asesiad o'r Effaith ar yr Iaith Gymraeg sy'n briodol ar bob cam proses y cynllun datblygu. Roedd y Strategaeth a Ffebrir 2019 ac ataliwyd dros dro yn destun Asesiad o'r Effaith ar yr Iaith Gymraeg mewn ymateb i baragraff 2.1.5 yn y TAN20 diweddaraf, dadansoddiad yn seiliedig ar fethodoleg 'Iaith Gymraeg - Y Ffordd Ymlaen' 2005 a ddefnyddiwyd yn helaeth ond na chafodd ei chymeradwyo gan Lywodraeth Cymru. Mae tîm y CDLI yn cynnal adolygiad o fethodoleg amgen gan y Ganolfan Iaith sy'n darparu ar gyfer asesiad risg o effeithiau daroganol o ystyried mentrau polisi cyhoeddus a nodau ar gyfer yr iaith Gymraeg ac yn sicrhau perthynas agos rhwng asesiad o gydnerthedd y Gymraeg a phob elfen proses cynhyrchu CDLI, nid yn unig ar effaith dyraniadau tir. Mae tîm y CDLI hefyd yn paratoi tystiolaeth o gynaliadwyedd aneddiadau gwledig yng Ngheredigion, sy'n cynnwys asesiad o gydnerthedd yr iaith Gymraeg yn ein cymunedau, i'w hadolygu'n feirniadol. Felly mae agwedd ddwyochrog at y darn hwn o waith, sy'n canolbwyntio ar gymunedau ac ar broses y CDLI.

O ran Tai Fforddiadwy, mae ymchwil yn parhau trwy'r Asesiad o'r Farchnad Dai Leol a'i adolygiad a'i gasgliadau gyda chymhariaeth gyd-destunol â model Asesiad o'r Farchnad Dai Leol Llywodraeth Cymru i'w gyflwyno yn ystod haf 2021, sydd wedi darparu gofynion Cymru'r Dyfodol, lle mae'r ffocws ar angen am dai fforddiadwy.

ADRAN 3: Aseiad ar Berfformiad

Cydymffurfiaeth â'r Safonau Cadw Cofnodion (147-154)

BETH SYDD ANGEN ADRODD ARNO?

Sgiliau Iaith Staff : Nifer y staff sydd â sgiliau yn y Gymraeg, fesul lefel ALTE, yn ystod y flwyddyn dan sylw
Recriwtio i Swyddi Gwag : Nifer y swyddi a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn sy'n gofyn am sgiliau iaith Gymraeg, ac a gategoreiddiwyd gyda lefelau ALTE
Hyfforddiant Dysgu neu Wella Sgiliau Iaith :Nifer yr aelodau staff a fynychodd gyrsiau hyfforddi naill ai i ddysgu neu wella eu sgiliau iaith Gymraeg
Darpariaeth Hyfforddiant Cyfrwng Cymraeg :Nifer y staff a fynychodd gyrsiau hyfforddiant a gynigiwyd gan y Cyngor yn Gymraeg yn ystod y flwyddyn.
Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd :Nifer y cwynion a dderbyniwyd sy'n Gysylltiedig â'r iaith Gymraeg

Sgiliau Iaith Staff :

Nifer y staff sydd â sgiliau yn y Gymraeg, fesul lefel ALTE, yn ystod y flwyddyn dan sylw.

Gwahoddwyd staff y Cyngor i hunanasesu eu sgiliau iaith gan ddefnyddio Fframwaith Lefelau Iaith ALTE mewn 3 sgil, sef siarad, ysgrifennu a darllen. Caiff sgiliau iaith eu cofnodi yn y broses recriwtio ac adolygu yn ystod y broses gwerthuso flynyddol. Mae cyfanswm o 2007 o staff wedi hunanasesu eu sgiliau iaith ac wedi cofnodi hynny ar system Ceri, hyn gan eithrio staff mewn ysgolion. Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn defnyddio datganiadau medru, sy'n deillio o'r fframwaith ALTE, The Association of Language Testers in Europe, set o safonau cyffredin i asesu gallu ieithyddol sydd wedi'i fabwysiadu ar draws gwledydd Ewrop. Gweler y datganiadau medru yn atodiad 2.

Ceir y canlyniadau wedi'u crynhoi yn y tabl 1 isod, ar gyfer y data fesul gwasanaeth, gweler Atodiad 1.

Tabl 1: Canlyniad Archwiliad Sgiliau Iaith Gymraeg Trosolwg Staff 2020-21

Gwrando / Siarad		
Lefel	Nifer y Staff	%
Dim sgiliau	75	4%
Lefel 1	396	20%
Lefel 2	293	14%
Lefel 3	299	15%
Lefel 4	276	14%
Lefel 5	668	33%
CYFANSWM	2007	100%

Ysgrifennu		
Lefel	Nifer y Staff	%
Dim sgiliau	185	9%
Lefel 1	440	22%
Lefel 2	331	17%
Lefel 3	259	13%
Lefel 4	283	14%
Lefel 5	509	25%
CYFANSWM	2007	100%

Darllen		
Lefel	Nifer y Staff	%
Dim sgiliau	167	8%
Lefel 1	392	20%
Lefel 2	317	16%
Lefel 3	245	12%
Lefel 4	304	15%
Lefel 5	582	29%
CYFANSWM	2007	100%

Y Prif Benawdau:

- Mae 668 (33%) o staff sydd yn dweud eu bod yn rhugl yn y Gymraeg, ALTE Lefel 5, mae hyn yn gyson a phroffiliau blaenorol o sgiliau'r gweithle.
- Fodd bynnag, mae nifer y staff sydd wedi dweud nad oes ganddynt sgiliau Cymraeg wedi cynyddu rhyw ychydig o gymharu â'r flwyddyn adrodd ddiwethaf; 4% o'r gweithlu wedi dweud nad oes ganddynt sgiliau Cymraeg llafar. Er mwyn ceisio lleihau'r nifer o weithwyr sydd yn nodi nad oes ganddynt unrhyw sgiliau Cymraeg, bydd y Cyngor yn annog Swyddogion i gwblhau'r pecyn e-ddysgu 10 awr 'Croeso Cymraeg' swydd wedi ei ddatblygu gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol, hyn fel bod modd datblygu sgiliau cwrteisi iaith sylfaenol.
- Mae sgiliau llafar staff sydd wedi dweud eu bod yn rhugl yn y Gymraeg yn llawer uwch na'u gallu i ysgrifennu yn Gymraeg. Sgiliau llafar Rhugl: 33%; Sgiliau Ysgrifennu Rhugl: 25%. Er mwyn gwella ar y canfyddiad hwn, bydd y Cyngor yn rhoi fwy o bwyslais ar y Cyrsiau Gloywi a Gwella Cymraeg Ysgrifenedig.
- Mae 4 Gwasanaeth o fewn y Cyngor gyda 40% neu fwy o'r staff sydd wedi dweud bod ganddynt sgiliau rhugl yn y Gymraeg sef ALTE lefel 5 (Y Gwasanaethau Democratiaidd; Gwasanaeth Pobl a Threfniadaeth; Porth Cymorth Cynnar a Gwasanaeth Ysgolion a Diwylliant).
- Mae'r niferoedd sydd â sgiliau rhugl yn y Gymraeg o fewn y sector gofal yn parhau i fod yn destun pryder, mae hyn hefyd yn adlewyrchu'r prinder sgiliau Cymraeg ar draws y sector yn genedlaethol. Er mwyn mynd i'r afael â hyn, mae'r Cyngor yn ceisio datblygu ei weithlu cyfredol.

Recriwtio i Swyddi Gwag:

Nifer y swyddi a hysbysebwyd yn ystod y flwyddyn sy'n gofyn am sgiliau iaith Gymraeg, ac a gategoreiddiwyd gyda lefelau ALTE

Mae'r Cyngor yn ymwybodol iawn o'i ddyletswydd i gynllunio'r gweithlu, er mwyn sicrhau bod y bobl iawn, sy'n meddu ar y sgiliau iawn, ar yr adeg iawn. I gyflawni hyn o safbwynt ieithyddol ac i sicrhau bod modd darparu gwasanaethau dwyieithog ar gyfer trigolion Ceredigion, mae'r Cyngor yn anelu at sicrhau bod ganddo ddigon o weithwyr sy'n gymwys o ran siarad ac ysgrifennu Cymraeg. Gwenir hyn drwy asesu pob swydd newydd neu wag ar gyfer y sgiliau iaith Gymraeg sydd eu hangen er mwyn medru cyflawni'r swydd.

Yn rhan o'r Polisi Hybu a Hwyluso'r Defnydd o'r Gymraeg yn Fewnol (Rhagfyr 2017) cafwyd penderfyniad bod angen i bob gweithiwr fodloni gofynion Lefel 1 'siarad a gwrando' sef cwrteisi iaith sylfaenol o leiaf pan fydd yn cael ei benodi, neu cyn pen chwe mis ar ôl hynny. Bydd y Cyngor yn annog Swyddogion i gwblhau'r pecyn e-ddysgu 10 awr 'Croeso Cymraeg' sydd wedi ei ddatblygu gan y Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol, hyn fel bod modd iddynt ddatblygu sgiliau cwrteisi iaith sylfaenol. Yn dilyn y penderfyniad hwn, mae sgiliau iaith Gymraeg yn hanfodol ar gyfer pob swydd, ac felly mae'n rhaid pennu'r lefel iaith sydd ei angen ar gyfer cyflawni'r swydd honno drwy ddefnyddio'r fframwaith ALTE (y datganiadau medrau); a chofnodi hynny ar y ffurflen 'Caniatâd i Lenwi Swydd Newydd'. Mewn achosion penodol os yw'n amhosib recriwtio ar y lefel ALTE disgwylidig, ceir cytundeb i osod amod hyfforddiant yn y contract cyflogaeth. Bydd disgwyl i'r ymgeisydd llwyddiannus gyrraedd y safon ALTE angenrheidiol o fewn 2 flynedd i'r apwyntiad. Disgwylir y bydd rheolwr llinell yn monitro hyn, ac yn cofnodi cynnydd drwy'r broses arfarnu flynyddol. Yn ystod y cyfnod, nodwyd amod i

ddysgu'r Gymraeg mewn 157 o gytundebau gwaith, ac rydym yn gallu adrodd bod 49 eisoes wedi'u cofrestru ar gyrsiau dysgu Cymraeg.

Hysbysebwyd 286 o swyddi newydd rhwng Ebrill 2019 a Mawrth 2020 gyda'r gofyniad ALTE canlynol:

Nifer o swyddi a gafodd eu hysbysebu rhwng Ebrill 2020 a Mawrth 2021 yn gofyn am:	
ALTE 1	51
ALTE 2	13
ALTE 3	143
ALTE 4	37
ALTE 5	42

Mae'r Cyngor yn parhau i hysbysebu am sgiliau iaith Gymraeg rhugl, ALTE 5 mewn nifer o swyddi (42%); yn gyfredol hysbysebir y nifer uchaf o swyddi drwy ofyn am lefel iaith ALTE 3 (143). Mae ALTE lefel 3 yn gofyn bod person yn medru deall a chymryd rhan mewn sgysiau arferol o ddydd i ddydd yn y swyddfa, lle mae lefel 5 yn golygu rhuglder llwyr yn y Gymraeg. Yn ystod y cyfnod adrodd nesaf, mae'n fwiad creu canllaw sy'n esbonio'r lefelau iaith, ac i arwain swyddogion recriwtio i wneud penderfyniadau fwy gwybodus o ran anghenion sgiliau iaith.

Eleni, rydym wedi mynd ati i fesur nifer sy'n gofyn am gynnal eu cyfweiliad penodiad i swydd yn Gymraeg:

Ymgeisydd: Dewis Iaith Mewn Cyfweiliad		
Saesneg	2868	82%
Cymraeg	627	18%
Cyfanswm	3495	

Nifer o staff CSC sydd wedi cofrestru i ddefnyddio'r System Hunanwasanaeth Ceri (Adnoddau Dynol) yn Gymraeg / neu nifer o 'hits' i system hunanwasanaeth Ceri yn y Gymraeg.

Cyfanswm Defnyddwyr: 3653
 Saesneg: 2636
 Cymraeg: 177
 Heb ei Nodi: 840

Nifer o staff CSC sydd yn dewis derbyn Newyddion HR News (i) yn Gymraeg, (ii) yn Saesneg (iii) yn ddwyieithog

Cyfanswm Staff: 4373
 Saesneg 733
 Cymraeg 93
 Dwyieithog 318
 Heb Nodi 3229

Hyfforddiant Dysgu Cymraeg a Gwella Sgiliau Iaith

Nifer yr aelodau staff a fynychodd gysiau hyfforddi naill ai i ddysgu neu wella eu sgiliau iaith Gymraeg:

Mae'r Cyngor wedi sefydlu partneriaeth gyda'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Cenedlaethol er mwyn ariannu Tiwtor Cymraeg Gwaith. Mae medru cyflogi Tiwtor Dysgu Cymraeg yn y gweithle wedi gwneud gwahaniaeth mawr i ddarpariaeth dysgu Cymraeg y Cyngor; eleni mae'r rhaglen wedi darparu addysg ar **5 lefel** i fyny o 4 lefel yn 2019/20, a 3 lefel yn 2018/19. Mae'r Cyngor yn hynod o falch bod **15 myfyriwr** wedi dilyn y cyrsiau lefelau **Uwch** eleni. Mae 13 o'r rhain, wedi cyrraedd y lefelau hyn drwy astudio ar gysiau'r rhaglen Cymraeg Gwaith yn y blynyddoedd cynt. Yn ystod y flwyddyn, fe wnaeth Tiwtor Cymraeg Gwaith y Cyngor, addasu cynlluniau'n gyflym, a threfnu bod yr holl ddosbarthiadau yn cael eu cyflwyno'n rhithiol. Mae hyn yn cynnwys cynnal y Clwb Cinio yn rhithiol, gyda'r prif bwrpas o roi cyfle i'r dysgwyr gwrdd â sgwrsio yn anffurfiol mewn awyrgylch hamddenol y tu allan i'r dosbarth ffurfiol.

At hyn hefyd, mae Tiwtor Cymraeg gwaith wedi medru gweithio'n benodol gyda Rheolwyr Trefniadau Diogelu Rhag Colli Rhyddid, er mwyn cynllunio rhaglen hyfforddi wedi ei deilwra ar 3 lefel gwahanol; yn cwmpasu gofynion darparu'r cynnig rhagweithiol, ymgyswddo a themau ac ymadroddion perthnasol i'r MCA a DOLS a dod yn hyderus wrth eu defnyddio.

Nifer y gweithwyr sy'n mynychu hyfforddiant dysgu Cymraeg ar wahanol lefelau:

Teitl y Cwrs	Nifer mynychu	Adborth gan Ddysgwyr
Cwrs Mynediad	12	"I am now beginning to have introductory conversations in Welsh with my work colleagues. I am also using greetings in my emails"
Cwrs Sylfaen	31	"It's made me more confident that I can at least start a conversation in Welsh and chat briefly. That is helpful with meetings especially online. I try and use Welsh when speaking to colleagues where possible, and locally in shops."
Cwrs Canolradd	12	"This level has really helped me develop within my new role and communicating internally with staff and colleagues. I can comfortably respond to simpler emails in Welsh via email and understand better when listening. I have gained much more confidence this year. I'm not afraid to attempt Welsh with my colleagues and ask for their assistance. I now communicate as much as I can with my line manager in Welsh and responding to Welsh emails when dealing with Covid related staff referrals."
Cwrs Uwch	15	"Dw i wedi dod yn fwy hyderus i siarad Cymraeg gyda chwsmeriaid a chydweithwyr. Dw i'n fwy parod i ddechrau sgysiau yn y Gymraeg a dw i'n dal i siarad Cymraeg drws y sgwrs
Cyfanswm Dysgwyr	70	

Mae'r Cyngor hefyd yn ymwybodol iawn o'r angen ar gyfer cynnig cyrsiau i wella sgiliau Cymraeg, ac i godi hyder i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle:

Teitl y Cwrs	Nifer
Gwella sgiliau cyfathrebu ysgrifenedig Cymraeg	Cyflwynwyd 1 cwrs yn rhithiol , mynychodd 9 aelod o staff
Cwrs Preswyl Tystysgrif Sgiliau Iaith 23 Mawrth 2020 Y Ganolfan Dysgu Cymraeg	4 wedi cofrestru ond gorfu gohirio oherwydd Covid.
Cwrs Preswyl Defnyddio Cymraeg Gwaith. 27 Mawrth 2020 Y Ganolfan Dysgu Cymraeg	4 wedi cofrestru ond gorfu gohirio oherwydd Covid.

Hyfforddiant Ymwybyddiaeth Iaith a Gofynion Safonau'r Gymraeg

Hyfforddiant Ymwybyddiaeth iaith ac o Safonau'r Gymraeg	3 sesiwn, gohiriwyd 1 oherwydd diffyg niferoedd. 11 wedi mynychu
Sesiwn Ymwybyddiaeth iaith ar gyfer Porth Cymorth Cynnar	Cafodd y Gwasanaeth hwn ei sefydlu fel gwasanaeth newydd yn ystod y cyfnod adrodd, ac felly rhoddwyd sesiwn wedi ei deilwra yn arbennig ar ofynion Safonau'r Gymraeg ar gyfer Rheolwyr y Gwasanaeth. 20 wedi mynychu.
Rhaglen e-ddysgu Ymwybyddiaeth iaith	Mae hwn yn gwrs gorfodol ar gyfer y gweithle cyfan. Mae cyfanswm o 1896 staff wedi cwblhau'r rhaglen e-ddysgu ers ei lansiad, gyda 476 wedi cwblhau yn ystod y cyfnod adrodd :
Rhaglen Anwytho	Mae elfen o ymwybyddiaeth iaith ynghyd a gofynion Safonau'r Gymraeg yn rhan o'r cwrs yma. Yn y cyfnod adrodd mae 143 o staff wedi mynychu'r sesiwn.

Darpariaeth Hyfforddiant Corfforaethol Cyfrwng Cymraeg:

Oherwydd effaith y pandemig, ym mis Mawrth 2020 cafodd yr holl hyfforddiant wyneb yn wyneb a drefnwyd ei ganslo, ac yn ei le addaswyd a rhoddwyd blaenoriaeth i ddatblygu rhaglenni e-ddysgu hanfodol i gynorthwyo staff sy'n cael eu hadleoli i wasanaethau rheng flaen ym maes gofal cymdeithasol. Gan fod staff yn gweithio o gartref bu'n fwy anodd cyflawni addasiadau ar gyfer rhai cyrsiau; ac at hyn roedd nifer o swyddogion hyfforddiant y Cyngor wedi gorfod mynd ati i ddatblygu cyrsiau amgen yn ymwneud â delio gyda'r argyfwng. Felly ni fu'n bosibl yn 20/21 i gynnig yr ystod o hyfforddiant yn Gymraeg neu yn Saesneg fel y byddem yn ei wneud mewn amgylchiadau arferol.

Mae Safon 128 yn gofyn i'r cyngor i ddarparu hyfforddiant yn Gymraeg yn y meysydd a ganlyn, os ydych yn darparu hyfforddiant o'r fath yn Saesneg (a) recriwtio a chyfweld; (b) rheoli perfformiad; (c) gweithdrefn cwyno a disgyblu; (ch) ymsefydlu; (d) delio â'r cyhoedd ac (dd) iechyd a diogelwch. Oherwydd effaith yr argyfwng a'r newidiadau yn ein trefniadau, ni fu'n

bosib darparu unrhyw gyrsiau rheoli perfformiad ynghyd â chysiau cwyno a disgyblu. Yn ystod y cyfnod nesaf byddwn yn adolygu'r cynlluniau hyn, ac yn rhoi cynlluniau ar waith i sicrhau bydd staff yn medru cyfranogi yn eu hiaith ddewisol.

Math o hyfforddiant	Nifer a fynychodd fersiwn Cymraeg	Nifer a fynychodd fersiwn Saesneg	Canran a fynychodd Fersiwn Cymraeg
Sgiliau Recriwtio a Chyfweld	0	19	0%
Rheoli Perfformiad	heb gyflwyno	heb gyflwyno	0%
Gweithdrefn Gwyno a Disgyblu	gohiriwyd oherwydd Covid	gohiriwyd oherwydd Covid	0%
Sesiynau Anwytho	0	143	0%
Delio gyda'r Cyhoedd	0	26	0%
Iechyd a Diogelwch	0	40	Siaradwyr Cymraeg yn cael cynnig defnyddio'u Cymraeg

Mae Safon 152 yn gofyn i'r Cyngor adrodd (i) nifer y gweithwyr a fynychodd gyrsiau trwy gyfrwng y Gymraeg a (ii) canran o gyfanswm y staff a fynychodd (y fersiwn Cymraeg). Yn ystod 2020-21 cofrestrodd 5,402 o fynychwyr ar gyrsiau hyfforddiant corfforaethol, ac fe wnaeth 156 o gyfranogwyr ddilyn eu cyrsiau hyfforddi lle cynigwyd y dysgu yn y Gymraeg. O'r holl staff sydd wedi dilyn cyrsiau hyfforddi, mae 3% o'r mynychwyr wedi derbyn eu hyfforddiant yn Gymraeg.

Caiff cyfleoedd a digwyddiadau hyfforddiant eu hysbysebu trwy Cerinet, system fewnrwyd y Cyngor. Rhoddir opsiwn i staff ddewis chwilio'r wefan yn Gymraeg neu yn Saesneg. Gallant weld ac archebu eu lle ar gyrsiau hyfforddi neu gofrestru eu diddordeb trwy roi eu henw ar restr aros. Dangosir teitlau cyrsiau yn Gymraeg a Saesneg ac fe amlygir y rhai a gyflwynir trwy gyfrwng Cymraeg. Mae rhestrau aros yn cael eu monitro'n rheolaidd a phan bydd galw digonol am gwrs bydd y tîm Dysgu a Datblygu yn ceisio ei drefnu cyn gynted â phosibl. Mae'r Cyngor yn gweithio'n ddiwyd i geisio darparu fwy o gyrsiau ar gyfer staff yn yr iaith Gymraeg, ac yn nodi yn y Polisi Hybu a Hwyluso'r Defnydd o'r Gymraeg yn Fewnol: *"Bydd hyfforddiant arbenigol hefyd yn cael ei ddarparu yn Gymraeg mewn meysydd penodol sy'n berthnasol i waith y Cyngor. Gwneir hyn lle bynnag y mae hyfforddwyr Cymraeg addas ar gael, ac yn unol â'r Canllawiau Cenedlaethol ar Gaffael Hyfforddwyr ar gyfer Awdurdodau Cyhoeddus"*

Mae'r tablau isod yn adrodd niferoedd cyrsiau cyfrwng Cymraeg sydd wedi'u darparu ar gyfer staff y Cyngor yn ystod y cyfnod adrodd. At hyn, mae unrhyw becyn e-ddysgu sy'n cael ei gynhyrchu gan y Cyngor ar gyfer staff, yn cael ei gynhyrchu yn Gymraeg a Saesneg, a chaiff y cyfranogwyr ddewis iaith eu hyfforddiant.

Hyfforddiant Corfforaethol	Nifer	% o'r holl gyfranogwyr
Hyfforddiant Gweithdrefnau Diogelu Newydd Modiwl 1 A & 1B	2 sesiwn yn Gymraeg: 24 wedi mynychu sesiynau Cymraeg	6.5%
Hyfforddiant Gweithdrefnau Diogelu Modiwl 2	1 sesiwn yn Gymraeg: 28 wedi mynychu sesiynau Cymraeg	10%

Hyfforddiant Gweithdrefnau Diogelu Modiwl 3	1 sesiwn yn Gymraeg: 28 wedi mynychu sesiwn Cymraeg	11%
Hyfforddiant Gweithdrefnau Diogelu Modiwl 4	1 sesiwn yn Gymraeg: 29 wedi mynychu sesiwn Cymraeg	11%
Diogelu ac Amddiffyn Plant Lefel 2	5 sesiwn Cymraeg, cafodd 1 ei ganslo oherwydd niferoedd annigonol a 2 wedi'u canslo oherwydd Covid. 31 wedi mynychu sesiynau Cymraeg	23%
Cyflwyniad i Microsoft Teams	2 sesiwn Gymraeg, cafodd 1 ei ganslo oherwydd niferoedd annigonol 7 wedi mynychu sesiwn Cymraeg	2%

Mae gan y Cyngor hefyd nifer o raglenni e-ddysgu ac mae'r niferoedd a'r % sy'n defnyddio'r fersiynau Cymraeg fel a ganlyn:

Programme Name	Cyfanswm nifer y staff a gwblhawyd yn ystod y flwyddyn	cyfanswm a gwblhawyd yn Gymraeg	% o'r cyfanswm yn Gymraeg
Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (G)	272	59	22%
Ymwybyddiaeth o Ofalwyr	79	2	3%
Hylendid Bwyd	166	17	10%
Mae'ch Presenoldeb yn Bwysig	123	5	4%
Offer Arddangos Sgrin	717	47	7%
Anawsterau iechyd meddwl mewn plant a phobl ifanc	276	34	12%
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (g)	469	91	19%
Chwythu'r Chwiban (g)	357	77	22%
Diogelu Oedolion – Ymwybyddiaeth Sylfaenol	385	58	15%
Amddiffyn Plant	615	117	19%
Ymwybyddiaeth Iaith Gymraeg a'r Safonau (g)	476	96	20%
Cydraddoldeb ac Amrywiaeth (g)	416	66	16%
Diogelu Data (g)	496	73	15%
Diogelwch Gwybodaeth (g)	516	32	6%
Iechyd a Diogelwch (g)	542	71	13%
Dychwelyd yn Ddiogel i'r Ysgol	547	175	32%
Dychwelyd yn Ddiogel i'r Gwaith	803	51	6%
Cyfanswm	7255	1071	14.76%

Cwynion gan Aelodau'r Cyhoedd:

Nifer y cwynion a dderbyniwyd sy'n Gysylltiedig â'r Iaith Gymraeg

Mae'r cyngor wedi cyhoeddi 'Polisi Pryderon a Chwynion Corfforaethol' ynghyd â chanllaw 'Sut i Wneud Cwyn', sydd wedi ei gyhoeddi ar wefan gorfforaethol y Cyngor.

<http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/sylwadau-canmoliaeth-a-chwynion/cwynion-corfforaethol/>

Mae'r Polisi hwn yn cyfeirio at ddyletswydd y Cyngor sy'n ymwneud â derbyn a thrafod cwynion. Mae defnyddwyr gwasanaeth yn medru cyflwyno eu pryderon drwy weithdrefn Cwynion Corfforaethol y Cyngor, gellir gwneud hynny yn Gymraeg neu'n Saesneg yn unol â dewis iaith. Mae'r polisi hefyd yn nodi, os bydd yr achwynydd yn anfodlon â'r ymateb gan y Cyngor, gall yr achwynydd ofyn am gyngor pellach gan Gomisiynydd y Gymraeg.

At hyn mae dolen ar dudalen Safonau'r Gymraeg y Cyngor yn rhoi gwybod i aelodau'r cyhoedd sut gallant wneud cwyn ynghylch cydymffurfiaeth gyda'r Safonau neu fethiant i dderbyn gwasanaethau cyfrwng Cymraeg. Gweler y testun isod:

Cwynion iaith

Os hoffech wneud cwyn yn ymwneud â chydymffurfiaeth y Cyngor â Safonau'r Gymraeg neu fethiant ar ran y Cyngor i ddarparu gwasanaeth dwyieithog, defnyddiwch weithdrefn gwyno'r Cyngor ar y tudalen [Sylwadau, Canmoliaeth a Chwynion](#).

Mae gennych hefyd hawl i gyfeirio unrhyw gwynion sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg at Gomisiynydd y Gymraeg: [Gwefan Comisiynydd y Gymraeg](#)

Dyma'r ddolen at y manylion oddi ar wefan y Cyngor:

<http://www.ceredigion.gov.uk/eich-cyngor/strategaethau-cynllunio-a-pholisiau/iaith-gymraeg/safonau-r-gymraeg/>

Fel rhan o drefn Cwynion Corfforaethol y Cyngor, caiff Swyddog Polisi Iaith Gymraeg wybod ynghylch pob cwyn sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg; a hynny er mwyn cynghori swyddogion ac ystyried camau gweithredu pellach.

Yn rhan o raglen *hyfforddiant cwynion corfforaethol* y Cyngor, rhoddir gwybod i swyddogion ynghylch y drefn i ddelio gyda chwynion ynghylch materion iaith Gymraeg. Er bod 6 sesiwn cyfrwng Cymraeg wedi'u trefnu ar gyfer y flwyddyn adrodd, cafodd y rhain eu gohirio oherwydd argyfwng Covid.

Cwynion a Dderbyniwyd

Yn ystod y cyfnod adrodd, ni dderbyniwyd unrhyw gwyn yn uniongyrchol, fodd bynnag derbyniwyd 1 cwyn drwy sylw Comisiynydd y Gymraeg.

Cwynion a dderbyniwyd yn uniongyrchol	
Dosbarth o safonau	Nifer
Safonau cyflenwi gwasanaethau	1
Safonau llunio polisi	0
Safonau gweithredu	0

Cwynion at sylw'r Cyngor drwy Gomisiynydd y Gymraeg		
Cyf: Dyddiad	Dosbarth o safonau	Natur Y Gŵyn

Gwasanaeth		
CSG721 24/03/2020 Gwasanaeth Cyllid	Safonau cyflenwi gwasanaethau	Gohebiaeth awtomatig uniaith Saesneg gwasanaeth ar-lein: <ul style="list-style-type: none"> • Registration Activation • Cais am Ddebyd Uniongyrchol
Canlyniad: Sut cafodd y mater ei ddatrys		
<p>Yn dilyn ymchwiliad gan Gomisiynydd y Gymraeg gorfodwyd camau pellach ar y Cyngor sef:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dylai'r Cyngor gymryd camau i adnabod pob gohebiaeth ddwyieithog a gynhrychir ganddo'n awtomatig er mwyn sicrhau nad ydynt yn debygol o gael eu heffeithio gan yr un broblem a effeithiodd y negeseuon e-bost dan sylw yn yr ymchwiliad hwn. 2. Rhaid i'r cyngor ddarparu tystiolaeth ysgrifenedig sy'n bodloni Comisiynydd y Gymraeg ei fod wedi cwblhau cam gorfodi 1. <p>Oherwydd Argyfwng Covid, mae Comisiynydd y Gymraeg wedi cytuno i roi estyniad hyd 1af Gorffennaf 2021 i'r Cyngor ddarparu tystiolaeth ysgrifenedig.</p>		

ADRAN 5: Casgliadau

Mae'r adroddiad hwn yn nodi ein cynnydd er mwyn cyflawni gofynion Safonau'r Gymraeg ynghyd â chyflwyno'r data penodol yn ystod blwyddyn ariannol 2020-21. Rydym yn falch o'r cynnydd rydym wedi ei wneud ond yn cydnabod bod yna welliannau i'w gwneud o hyd, er mwyn gwella darpariaeth cyfrwng Cymraeg ein gwasanaethau. Yn ystod y flwyddyn i ddod byddwn yn anelu at ganolbwyntio ar y canlynol:

- Datblygu cynllun ar gyfer adnewyddu tudalennau 'laith ar Waith' ar fewnrwyd y Cyngor, cynnwys canllawiau cyfredol a datblygu deunydd cymorth atodol sydd ei angen i hybu'r Gymraeg ac i gynorthwyo staff i ddefnyddio'r Gymraeg.
- Cyflwyno cynllun sy'n argymhell gwelliannau i gyflawni gofynion y Safonau Gweithredu - defnyddio'r Gymraeg yn fewnol â hyrwyddo'r cysyniad o weithle dwyieithog
- Cydlynu a chefnogi gweithredoedd Strategaeth Iaith Ceredigion, a datblygu cynllun i asesu effaith gweithredu'r Strategaeth ar sefyllfa'r Gymraeg yng Ngheredigion erbyn diwedd Mawrth 2022. Paratoi ar gyfer datblygu Strategaeth newydd ar gyfer 2023-28 (Cyfrifiad 2021 – angen dadansoddi'r canlyniadau)
- Cydlynu grŵp prosiect i ddatblygu 'Pecyn Croeso' mewn ymgais i geisio cymhathu mewn fudwyr gwaith yn deillio o Fforwm Dyfodol Dwyieithog
- Prosiect hyrwyddo ymwybyddiaeth o ddiwylliant a Chymreictod mewn cartrefi preswyl (dechrau 2019 ond gohirio oherwydd Covid-19). Asesu a fydd modd ail ddechrau'r prosiect.
- Adolygu gofynion Safonau Polisi, er mwyn sicrhau bod defnydd y Gymraeg yn rhan o gynlluniau gweithredu holl wasanaethau'r Cyngor, ynghyd ag adnabod cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg mewn unrhyw benderfyniadau polisi (hy Adolygu Asesiad Effaith Integredig)

Atodiad 1: Data Sgiliau Iaith 2020-21 fesul Gwasanaeth

Gwasanaeth Cyswllt Cwsmeriaid: 136 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgiliau	1	2	3	4	5
Nifer	3	10	22	15	345	52
	3%	7%	16%	11%	25%	38%

Gwasanaethau Democratiaidd: 116 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgiliau	1	2	3	4	5
Nifer	2	12	14	20	20	48
	2%	10%	12%	17%	17%	42%

Gwasanaethau Economi a Menter: 223 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgiliau	1	2	3	4	5
Nifer	13	72	35	35	23	45
	6%	32%	16%	16%	10%	20%

Gwasanaethau Cyllid a Chaffael: 100 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgiliau	1	2	3	4	5
Nifer	2	18	19	19	16	26
	2%	18%	19%	19%	16%	26%

Gwasanaethau Prifffyrdd a Gwasnaethau Amgylcheddol: 255 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgiliau	1	2	3	4	5
Nifer	6	68	37	36	49	59
	2%	27%	15%	14%	19%	23%

Gwasanaethau Cyfreithiol a Llywodraethu: 19 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgiliau	1	2	3	4	5
Nifer	2	1	2	6	4	4
	11%	5%	11%	31%	21%	21%

Gwasanaethau Pobl a Threfniadaeth: 55 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgilliau	1	2	3	4	5
Nifer	1	2	9	9	9	25
	2%	4%	16%	16%	16%	46%

Gwasanaethau Polisi, Perfformiad a Diogelu'r Cyhoedd: 115 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgilliau	1	2	3	4	5
Nifer	3	11	13	24	26	38
	3%	10%	11%	21%	22%	33%

Gwasanaethau Porth Cymorth Cynnar: 226 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgilliau	1	2	3	4	5
Nifer	4	28	28	28	39	99
	2%	12%	12%	12%	18%	44%

Gwasanaethau Porth Cynnal: 128 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgilliau	1	2	3	4	5
Nifer	5	35	20	22	12	34
	4%	27%	16%	17%	9%	27%

Gwasanaethau Gofal: 351 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgilliau	1	2	3	4	5
Nifer	30	76	63	65	27	90
	9%	22%	18%	18%	8%	25%

Gwasanaethau Ysgolion a Diwylliant: 331 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgilliau	1	2	3	4	5
Nifer	4	76	42	29	25	155
	2%	23%	13%	8%	7%	47%

Gwasanaethau Arweinyddiaeth : 3 o weithwyr

Lefel ALTE	Dim Sgilliau	1	2	3	4	5
Nifer	0					3
						100%

Fframwaith ALTE ar gyfer Cyngor Sir Ceredigion

Datganiadau Medru...

Lefel	Gwrando/Siarad	Darllen	Ysgrifennu
1	<ul style="list-style-type: none"> • Medru ynganu enwau llefydd ac enwau personol yn gywir. • Medru cyfarch cwsmeriaid mewn derbynfa neu ar y ffôn. • Medru agor a chloi sgwrs. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall testun byr ynglŷn â phwnc cyfarwydd pan wedi ei gyfleu mewn iaith syml, e.e. arwyddion elfennol, cyfarwyddiadau syml, cynnwys agenda. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru ysgrifennu enwau personol, enwau llefydd, teitlau swyddi ac enwau adrannau'r Cyngor. • Medru ysgrifennu cais syml i gydweithiwr, e.e. Hwn a hon wedi galw.
2	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall craidd sgwrs. • Medru derbyn a deall negeseuon syml ar batrymau arferol, e.e. amser a lleoliad cyfarfod, cais am siarad gyda rhywun. • Medru cyfleu gwybodaeth elfennol a chyfarwyddiadau syml. • Medru agor a chau sgwrs a chyfarfod yn ddwyieithog. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall y rhan fwyaf o adroddiadau byrion a chyfarwyddiadau arferol o fewn arbenigedd y gwaith, â bod digon o amser wedi ei ganiatáu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru llunio neges fer syml ar bapur neu ebost i gydweithiwr o fewn y Cyngor neu gyswllt cyfarwydd y tu allan i'r Cyngor.
3	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall a chymryd rhan yn y rhan fwyaf o sgysiau arferol o ddydd i ddydd yn y swyddfa. • Medru cynnig cyngor i'r cyhoedd ar faterion cyffredinol mewn perthynas â'r swydd, er yn gorfod troi i Saesneg ar gyfer termau technegol neu arbenigol. • Medru cyfrannu i gyfarfod neu gyflwyniad ar faterion cyffredinol mewn perthynas â'r swydd, er yn gorfod troi i Saesneg ar gyfer termau technegol neu arbenigol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall y rhan fwyaf o'r adroddiadau, dogfennau a gohebiaeth y byddai disgwyl eu trafod yng nghwrs arferol y gwaith. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru llunio negeseuon ac adroddiadau anffurfiol at ddefnydd mewnol.

4	<ul style="list-style-type: none"> • Medru cyfrannu'n effeithiol mewn cyfarfodydd mewnol ac allanol yng nghydestun y pwnc gwaith. • Medru deall gwahaniaethau cywair a thafodiaith. • Medru dadlau o blaid ac yn erbyn achos penodol. • Medru cadeirio cyfarfodydd ac ateb cwestiynau o'r Gadair yn hyderus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall gohebiaeth ac adroddiadau pwnc wedi eu llunio mewn cywair safonol. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru llunio gohebiaeth fusnes, adroddiadau byr, negeseuon ebost a llenyddiaeth hysbysrwydd gyda chymorth golygyddol.
5	<ul style="list-style-type: none"> • Medru cyfrannu'n rhugl a hyderus yng nghyswllt pob agwedd ar y gwaith beunyddiol, gan gynnwys trafod a chynghori ar faterion technegol, arbenigol neu sensitif. • Medru cyfrannu i gyfarfodydd a darparu cyflwyniadau yn rhugl a hyderus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru deall adroddiadau, dogfennau ac erthyglau y byddai disgwyl eu darllen yng nghwrs arferol y gwaith, gan gynnwys cysyniadau cymhleth a fynegir mewn iaith astrus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Medru llunio gohebiaeth fusnes, adroddiadau byr, negeseuon e-bost a llenyddiaeth hysbysrwydd i safon dderbyniol gyda chymorth cymhorthion iaith. • Medru llunio nodiadau manwl tra'n cymryd rhan lawn mewn cyfarfod.